

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ, ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΦΙΛΟΛ. ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΤΟΣ 5^{ΟΝ} - ΑΡΙΘ. 49.
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1908.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΩ. Α. ΓΚΙΚΑ
ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΜΑΡΤΖΩΚΗ
ΝΙΚ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ
Κ. Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ
ΔΗΜ. ΒΙΚΕΛΑ
ΡΑΥΛ ΔΕΛΙΟΡ
Γ. Γ. ΚΑΣΙΜΑΤΗ
FRÉDÉRIC NIETZSCHE

‘Ο Μαέστρος, διήγημα.
Σε Μία Κόρη, ποίημα.
‘Από τὰ παράξενα συναισθήματα — Πίσω ἀπὸ τὲς Ροδογιές, διήγημα.
‘Η Ψυχὴ τῆς Τέχνης, ποίημα.
Φίλιππος Μάρθας, διήγημα.
*‘Ο Charles Guérin καὶ ἡ Φιλοσοφικὴ ποίησις, διασκευή, **
Νέρων, ποίημα.
Τάδε λέγει Ζαρατούστρας — ‘Απὸ τὸν πρόλογο — Συγγραφεῖς καὶ ἀναγνώστες μετάφρ.
Μάνου ‘Αοτάκη.
Δεῖλι, ποίημα.
Στὸ Δεύκωμα τοῦ Κ. Τ. ποίημα.
Μελλοντικὸν ὄραμα, μετάφρ. Στέφανου ‘Αλκη.

A. ΠΑΡΕΡΗ
ΜΑΝΟΥ ΑΡΤΑΚΗ
STÉRHANE MALLARMÉ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Δίγα λόγια.
Θέατρον, ἐπὶ Χρ. Παπαζαφειροπούλου.
Νέα Βιβλία, ἐπὶ Πέτρου Μάγνη καὶ Μάνου ‘Αοτάκη.
Με μιὰ ματιὰ.
Φιλολογικὰ Γράμματα.
Σημειώσεις.
Νεαὶ ἐκδόσεις.

ΔΙΑ ΠΑΝ ΑΦΟΡΩΝ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΑΠΕΥΘΥΝΤΕΩΝ :

“ΝΕΑ ΖΟΪ”

Rue Sésostris No. 10.

ALEXANDRIE.

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩΙ. ΓΡ. Δ. 40.

ΕΝ ΤΩΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΙ. . . . ΦΡ. Χ. 11.

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΦΥΛΛΑΔΙΟΥ ΓΡ. Δ. 4

ΔΙΑ ΠΑΝ ΑΦΟΡΩΝ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ ΑΠΕΥΘΥΝΤΕΩΝ :

ΣΥΝΤΑΞΙΝ “ΝΕΑΣ ΖΩΗΣ”

Rue Sésostris No. 10.

ALEXANDRIE

Δ Η Λ Ω Σ Ι Σ

Φέρομεν εἰς γνῶσιν τῶν ἀξιοτίμων συνδρομητῶν μας ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς τὸ περιοδικὸν ἔτος τῆς “ Νέας Ζωῆς ” ἀρχεται ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου καὶ ἡ ἑτησίᾳ συνδρομὴ του ἀναβιβάζεται ὡς ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν σελίδων καὶ τῆς καλλιτεχνικωτέρας ἐκδόσεως εἰς γρ. δ. 40 καὶ φρ. χ. 11.

Ν Ε Α Ζ Ω Η

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ * * * * *

* * * * * ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΤΟΣ Ε' - ΑΡΙΘ. 49.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1908. *

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ * * *

Ο ΜΑΕΣΤΡΟΣ

Καὶ πρῶτα-πρῶτα οἱ σοφοὶ συνάδελφοί μου (μάθετε δέ, παρακαλῶ, ὅτι ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἦμαι Διδάκτωρ τῆς Φιλολογίας) θά με ἀποκηρύξουν, ὑποθέτω, ἀφ' οὗ ἔλαβα τὸ θράσος νὰ ἐπιγράψω τὸ παρὸν διήγημά μου: «Ὁ μαέστρος». — Διὰ τί «Ὁ μαέστρος», διαφθορεῦ τῆς θείας τοῦ Πλάτωνος γλώσσης, καὶ ὄχι «Ὁ μουσικοδιδάσκαλος»; «Διὰ τί νὰ φραγκίζης; Δὲν σέβουσαι τοῦλάχιστον τὴν Θουκιδίδειον γλῶσσαν τοῦ ἀπονεμηθέντος σοὶ διπλώματος «ἀπὸ δόγματος ὁμοθύμου τῆς τῶν φιλοσόφων Σχολῆς»; Ἡ ἀγνοεῖς, γραικύλε, ὅτι, καταστρέφων τὴν γλῶσσαν ἡμῶν, καταστρέφεις αὐτὸν τὸν ἐθνισμὸν ἡμῶν καί, ἐπομένως, προδίδεις αὐτὴν τὴν πατρίδα ἡμῶν; Ἄ! ἀναμφιβόλως εἶσαι καὶ σὺ πεπωλημένος εἰς τοὺς πανσλαβιστάς! εἶσαι-εἶσαι Βούλγαρος!» Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι εἶμαι ρωμῆς ὡς τὰ νύχια. Ἀλλὰ τί νὰ κάμω ὁ δυστυχὴς ποῦ, ἂν ἐπιγράψω τὸ φτωχό μου τοῦτο διήγημα: «Ὁ μουσικοδιδάσκαλος», θά με ἀναθεματίσουν πάσαι ὅλοι οἱ Κερκυραῖοι μαέστροι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἓνας εἶναι καὶ ὁ ἥρωας τῆς παρουσίας μελέτης μου; Ὁ ἥρωάς μου αὐτὸς τοῦλάχιστον μιὰ φορά ποῦ ἐτόλμησα, ὅταν ἐπροωτοπῆρα τὸ δίπλωμά μου, νὰ τὸν φωνάξω ἐπὶ τὸ δασκαλικώτερον: «μουσικοδιδάσκαλε», μοῦ ἔρριψε κατακέφαλα τὴν μπακέττα του καὶ μοῦ εἶπε ἄγρια: «Μωρέ, ἐγὼ εἶμαι μαέστρος καὶ ὄχι δάσκαλος σὰν καὶ σένα, διάολος στή γλῶσσα ποῦ σοῦ μάθανε!» Καὶ ὅταν τότε, καταθιμωμένος, τοῦ ἀπήντησα

καὶ ἐγώ: «Καλὰ, μαέστρε, ἀλλὰ μποροῦσες νὰ μοῦ πῆς ξερὰ-ξερὰ πὼς προσβάλλουσαι νὰ σε φωνάξω «μουσικοδιδάσκαλε», ὄχι ὅμως καὶ νὰ μοῦ πετάξῃς κατακέφαλα καὶ τὸ ραβδίον σου», ὁ μαέστρος μου τότε δὰ τότε ἔγιν' ἔξω φρενῶν, καὶ μοῦ ἔπιασε νευρικὰ τὸ χέρι καὶ ἔβρουχίθηκε: «Ποῖο ραβδίον μου, μωρέ; τὴν μπακέττα μου θέλεις νὰ πῆς; Ἄν μοῦ τὴν ξαναπῆς ραβδίον, σοῦ τὴν σπάζω στὰ μούτρα, μὰ τὸ κουαρτέττο τοῦ Ριγολέττου!» Ὡστε παρακαλῶ τοὺς ἀγαπητοὺς μου συναδέλφους, ἂν θέλουν νὰ μὴ μοῦ σπάσῃ τὰ μούτρα κανένας μουσικοδιδάσκαλος — καὶ εἶναι γνωστὸν ὅτι ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐπιστήμονας οἱ συνάδελφοί μου εὐτυχῶς εἶναι οἱ μόνοι ποὺ αἰσθάνονται ἐξαιρετικὴν συμπάθειαν ὁ ἓνας πρὸς τὸν ἄλλον — νὰ μοῦ ἐπιτρέψουν τὸν ἥρωά μου νὰ ὀνομάξω μαέστρον καὶ τὸ ραβδίον του μπακέτταν, καὶ τοὺς ὑπόσχομαι νὰποφεύγω ὅσον ἡμπορῶ ἄλλες φραγκικὲς λέξεις, ἔστω καὶ ἐὰν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἀπὸ πολλοὺς αἰῶνας τώρα ὅπως τοὺς μουσικοδιδασκάλους ὀνομάζει μαέστρους, ἔτσι καὶ τὴν θύραν τὴν λέγει πόρτα καὶ τὴν κλίμακα σκάλα καὶ τὸν οἶκον σπίτι καὶ τὰ σῦκα σῦκα καὶ τὴν σκάφην σκάφην.

Ὁ ἀγαπητός μου λοιπὸν μαέστρος ὀνομάζετο Λιναράς. Ἐγὼ τὸν ἐγνώρισα ὅταν ἦμιον μικρὸ παιδάκι ἀκόμη, διότι εἶχα καὶ μακρυνὴν συγγένειαν μαζί του, καὶ τὸν ἐφοβοῦμι πολὺ, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀγαποῦσα ὑπερβολικά. Ἦτον ὑψη-

λόσωμος, παχύς και — πολλά παράδοξα έχουν οι μαέστροι — πολύ ευκίνητος. Η ευκίνησία του προήρχετο, υποθέτω, από την μεγάλην του νευρικήτητα, ή όποια του κατήντησε υπερβολική από την εξαιρετικήν του φιλοτιμίαν να μορφώνη τελείους μαθητάς εις την μουσικήν. Τò πρόσωπό του αν και βουλοκομμένο και μελανωπό μάλλον, ήτο συμπαθέστατο με τὰ μεγάλα του μαύρα μάτια τὰ ορθάνοικτα όταν εδίδασκε, όταν έσυζητούσε — κ' έσυζητούσε πολύ σπάνια — όταν ύβριζε τούς μαθητάς του — και αυτό δά ήτον ή συνήθειά του — και όταν έτρωγε — πρό πάντων όταν εδίδασκε και όταν έτρωγε. Ήτο φαγάς εξαιρετικός, κ' έδυσκολεύετο να παραδώση καλά μουσικήν, αν δεν είχε — τί παράδοξοι, θεέ μου, αυτοί οι μαέστροι! — καταφουσκωμένην την κοιλιάν του. Έτρωγε — στενοχωρούμαι δια την παραβολήν, αλλά τò άπαιτεί ή δικαιοσύνη — έτρωγε σαν γουρούνη, αν και ήτο σωστός άγγελος δια τὰ λεπτότατα καλλιτεχνικά αισθήματα της καρδιάς του, ή όποια πάλαι ήτο σωστός μαργαρίτης από μουσικὰς μελωδίας και άρμονίας πεταμένους μέσα εις παχύδερμο και άκαλαίσθητο κορμί. Θεωρώ περιττό να προσθέσω ότι ο μαέστρος έπινε, με τò παραπάνω μάλιστα, και ότι ήτο και φημισμένος γυναικάς, μολονότι στεφανωμένος και πατέρας πολλών τέχνων. «Διάολε! τί έφταιε αυτός, αν έπινε με την κανάτα; Είναι Κορφιάτης πού να μην πίνη κρασί; — κρασί όμως! Και τί έφταιε πάλαι, άδελφέ, αν ήταν γυναικάς; Ξέρεις έσού ένα μονάχα μαέστρο πού να μην έχη δέκα έρωμένες; Δέκα λέει; Δεν λές καλύτερα εκατό; Διάολος μέσα τους! μήπως αυτός τες κυνηγάει; Αυτές τον φορτώνονται! Έτσι, του λένε, τον επιθυμούν από *καπρίτσιο*, γιατί είναι μαέστρος και κουλαράς! Αυτός, μάτια μου, μιá γυναίκα μονάχα κυνήγησε στη ζωή του — τη γυναίκα του! — διάολος μέσα της κι αυτήνης πού τον χτίμιασε όσο να την καταφέρει! Όλες οι άλλες πέφτουν στην άγκαλιά του μόνες τους — Να τες διώξη, άδελφέ, όπως είναι μάλιστα και γυναίκες από καλά και τίμια σπίτια; Και για ποιο λόγο; Γιατί γίνεται μαλλιά-κουβάρια κάθε μέρα με τη γυναίκα του για τες έρωμένες του; Και δεν της είπε χίλιες φορές ως τώρα να τον χωρίση; Να τον χωρίση! Τον σκοτώνει καλύ-

τερα! Πού τον χωρίζει αυτή, λέει, πού τον λατρεύει, λέει, τον παλιάνθρωπο, τον άχάριστο, τον άχόρταστο λύκο! — Άς κάθεται λοιπόν σταυγάτης, κι αν δεν της άρέση, άς πάη, άδελφέ, από κει πούλθε! Ά! διάολε!...» «Υστερ' απ' όλ' αυτά τὰ μικροελαττώματα ο μαέστρος Λιναράς είχε κ' ένα θαυμάσιο προτέρημα πού τον έξεχώριζε πέρα και πέρα από πολλούς συναδέλφους του: αγαπούσε, έλάτρευε την πατρίδα του, τούς Κορφούς του, εις βαθμόν άπίστευτον. Όταν τον έρωτούσε κανείς: «Τί είσαι;» Δεν έλεγε ποτέ: «Ρωμιός», αλλά «Κορφιάτης». Και όταν τον ξαναρωτούσαν καθαρότερα: «Από τί έθνος είσαι, μαέστρο;» έμουγκριζε: «Από τούς Κορφούς, σου λέω!» Φαίνεται δέ ότι είχε και γεωγραφικάς γνώσεις πρώτης ή έσχάτης δυνάμεως, διότι, όταν κ' έγώ μιá φορά τον ήρώτησα: «Πού είναι ή Κίνα, μαέστρο;» μου άπήντησε άγρια: «Στους Κορφούς, διάολε!» Κ' έπειδή κ' έγώ έπέισμωσα και του είπα: «Και πού είναι αυτοί οι Κορφοί σου λοιπόν;» προς μεγάλην μου έκπληξιν έχαμογέλασε και, αντι να με ύβριση, έψιθύρισε γλυκά-γλυκά: «Στην καρδιά μου μέσα, παιδί μου!...»

Ο Λιναράς ήτο μουσικός κατά τὰ δύο-τρίτα αυτοδίδακτος, όπως οι περισσότεροι από τούς Κερκυραίους, οι όποιοι δια να μάθουν μουσικήν ήμπορεί να δείξουν θέλησιν και έπιμονήν όσσην δεν θά είχαν εκατόν Άλέξανδροι και Ναπολέοντες. Ήρχισε τò στάδιό του από άπλους έθελοντής στρατιωτικός μουσικός εις ήλικίαν δεκαεπτά έτών, και έπτά χρόνια κατόπιν είχε κατορθώσει να προβιβασθή εις άρχιμουσικόν της φρουράς και επί δύο δεκαετηρίδας σχεδόν διηύθινε την στρατιωτικήν μουσικήν μ' έπιτυχίαν πρωτοφανή. Οι μουσικοί του τον έλάτρευαν, με όλα τὰ βρυσίδια, τὰ φτυσήματα και τò ξύλο άκόμη πού τούς έδινε εις τας δοκιμάς. Ο πόθος του, ή φιλοδοξία του, τόνειρό του ήτο να τον επιδοκιμάξη ή Κέρκυρά του, όταν έπαίξε εις την Σπανιάδα ή μουσική του. Τότε πράγματι χιλιάδες Κερκυραίων, πλούσιοι και πένητες, βενετσιάνοι άρχοντες και κοινοί θνητοί, έσωρευόντο, άνδρες και γυναίκες και παιδιά, εις ένα καλλιτεχνικό άνακάτωμα εις την καταπράσινην Σπανιάδα, και ήκουαν την μουσικήν του μαέστρου άφωνοι κ' έκστατικοί, και την χειροκροτούσαν

ένθουσιαστικά κ' έφώναζαν κατευχαριστημένοι: «Μπράβο, μαέστρο! μπράβο, μαέστρο!» Και ο Λιναράς, όταν έτελείωνε ή μουσική του, καταίθρωμένος από τον κόπον και ώχρòς από την συγκίνησιν, εν φ' έβραζε από χαράν ήδονικήν ή ψυχή του δια την επιδοκιμασίαν των αυστηρών Κερκυραίων του, ύβριζε συγχρόνως δεξιά και άριστερά τò κορνέτο, τò φώνιο, τò κλαρίνο, μόνον και μόνον αν είχαν κάμη καμμίαν μηδαμινήν παρατονίαν κατά την διάρκειαν της έκτελέσεως, διότι, αν έτύχαινε να διαπράξη κανέναν μουσικός χονδρήν *στονάταν*, τότε ο μαέστρος, σωστό καλλιτεχνικό μπουλντώκ, ώρμούσεν εκει, έμπρός εις τὰ φιλόμουσα πλήθη, κατά του δυστυχημένου μουσικού, τον έπιανε άγρια από τò στήθος, τον έτίναζε δύο-τρεις φορές, του έτραβούσε και καμμία γροθιά και του έφώναζε: «Μωρέ, μωρέ νυχτοκόρακα, έγώ δεν χάνω για σένα τò όνόρε μου — τ' άκούς, μωρέ; Δυò μέρες περιορισμό, να γκαρζής στο φρέσκο σαν συναχωμένο γαϊδούρι!»

Άλλά οι μουσικοί θρίαμβοι του Λιναρά έφθαναν εις τò διαπαών κατά τας λιτανείας του Άγίου Σπυρίδωνος. Εις την Κέρκυραν αί λιτανείαι αύται γίνονται τέσσερις φορές τò έτος και είναι καθώς μιá μικροσκοπική, αλλά ζωντανή και θαυμασία άναπαράστασις των Χριστιανικών τελετών του Βυζαντίου και της Ρώμης και της Βενετίας. Ζωγραφικώτερο και μελωδικωτέρας άρμονίας θέαμα σπανίως βλέπει άνθρωπος. Από την παραμονήν σωριάζονται εις την πόλιν χωριάτες και χωριάτισσες απ' όλους τούς κερκυραίους δήμους με τὰ κυριακάτικα και άξιοθαύμαστα φορέματά των: οι χωριάτες με τὰ κατακόκκινα φέσια και τες λουλάκινες φούντες των, με τὰ φουσκωμένα και βαθυπράσινα κοντοβράκια και τὰ στενώτατα και κατάμυρα γελλέκια και σακκάκια — τὰ τσιπούνια και τὰ σεγκούνια των — και με τὰ πλατειά και πολύχρωμα ζωνάρια των, από τὰ όποια ξεπροβάλλει τò πιάσιμο μεγάλου μαχαιριού ή μισοκρέμεται χονδροκομμένη άλυσίδα ώρολογίου. Και τούς χωριάτες παρακολουθούν πάντοτε, όπως οι προβατίνες τὰ κριάρια, αί γυναίκες των με τὰ έρυθρά κεφαλοδέματα τὰ πλεγμένα θαυμάσια με τὰ πλούσια μαλλιά των εις επανωτά μαυροκόκκινα ή κοκκινόξανθα στεφάνια, με τὰ χυτά πασουμάκια των τὰ

στολισμένα με μεγάλα άσημένα πέταλα, με τὰ φουντωτά κρινολινα των τὰ σιδερωμένα κατά καθέτους και άπειραρίθμους γραμμὰς, και με τὰ εύρωστα στήθη των μισοκλεισμένα και καταστολισμένα από χονδρά αλλά λεπτότατα εις τò πάχος χρυσαφικά παριστάνοντα ήλιους και άστρα και φεγγάρια ή και ζφα φανταστικά και χέρια να φασκελώνουν δια τò βάσκαμα της ώμορφιάς... Και την παραμονήν της λιτανείας βράζουν οι στενοί δρόμοι της Κερκύρας από τὰ πλήθη των χωρικών τούτων τανακατωμένα και με πολλούς ξένους, χωρικούς και αυτούς τούς περισσότερους, πού έρχονται από την άπέναντι Ήπειρον και τάλλα Έπτάνησα χάριν της εορτής, ένδυμένοι και αυτοί ιδιόρρυθμι και ζωγραφικώτατα. Και τὰ καφενεία και οι ταβέρνες βροίθουν συνήθως έως τὰ ξημερώματα από σωρούς οικογενειών της έξοχής και της ξενητείας, κ' εν φ' τὰ παιδιά των ροχαλίζουν εις τὰ καθίσματα και εις τὰ γόνατα των γυναικών, οι άνδρες πίνουν και άστειεύονται και χαχανίζουν και ξελαργγίζονται εις τὰ τραγούδια και τὰ ψαλίσματα όλην την νύκτα. Και με τò θαμποχάραμα ζωντανεύεται τò θρησκευτικό των αίσθημα και τρέχουν να προμηθειθούν κεριά, και σωρεύονται έξω και μέσα εις τον ναόν του Άγίου Σπυρίδωνος πολλήν ώραν πρό της λιτανείας και, απ' ου καταφιλήσουν πρώτα με τὰ λερωμένα από κρασί χείλη των όλα τὰ εικονίσματα και τες πόρτες της εκκλησίας και απ' ου άσπασθούν συγκινητικώτατα εις διάφορα μέρη και πολλές φορές την άσημένα κάσσα του θαυματουργού Άγίου, κατορθώνουν τέλος ύστερα με άναπαυμένην την συνείδησιν νάναπαυθούν λιγάκι πέροντες ένα θαυμάσιον ύπνον οι άνδρες ξαπλωμένοι μακάρια εις τὰ στασίδια της εκκλησίας ή εις τὰ πεζοδρομιά της, εν φ' αί γυναίκες — τὰ χτήνη κατά τούς χωρικούς μας — μένουν εις διαρκή ορθοστασίαν σαν φασκωμένα παλούκια, κρατούντες όλοι και όλαι με τò δεξι τὰ κεριά άκουμπισμένα ως βασιλικά σκήπτρα εις τὰ στήθη των και με τò άριστερό τὰ φέσια οι άνδρες και τὰ παιδιά αί γυναίκες. Και εν φ' οι φυγούπνοι χωρικοί του τόπου μας κατ' εξαίρεσιν κοιμώνται μετά την άνατολήν του Ήλιου την έπίσημον εκείνην ήμέραν, οι λιγάκι ύπναράδες άλλ' ύπερβολικά φιλόμυσοι Κερκυραίοι σηκώνονται — και τούτο είναι ένα από τὰ σπουδαιότερα θαύματα

τοῦ Ἁγίου μας—πολὸ πρῶτὸ καὶ στολίζον τὰ παράθυρά των μὲ βαρύτιμα ὑφάσματα καὶ ἀνθοδοχεῖα οἱ ἀριστοκράται καὶ μὲ ἐθνικὰς σημαίας οἱ εὐσεβεῖς πτωχοὶ, καὶ εἰς τοὺς ἐξώστας καὶ τὰ δώματα, ἀφ' ὅπου θὰ περάσῃ ἡ λιτανεῖα, στοιβάζονται οἰκογένειαι, καὶ ἕως νὰ περάσῃ τὸ ἱερὸ λείψανο εἰδύλλια πλέκονται, συνεντεύξεις ὀρίζονται, φιλιὰ κ' ἐναγκαλισμοὶ ἱεροκυρφῶς ἀνταλλάσσονται, καὶ μερικοὶ, ἀπὸ τοὺς φιλοθησκοτέρους βέβαια συζύγους, ἀρχίζουν νὰ μεταμορφώνονται εἰς τράγους... Καὶ ἐν τῷ μεταξὺ αἱ μουσικαὶ τοῦ τόπου, παιανίζουσαι καὶ προπεμπόμεναι ἀπὸ ἑκατοντάδας μουσοτραφῶν Κερκυραίων, διέρχονται τοὺς δρόμους διὰ νὰ παραταχθοῦν ἔμπροστὰ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου, καὶ ὁ στρατὸς μὲ ὄλους τοὺς ἀξιωματικούς του λαμπυρίζει μὲ τὰ σπαθιά του καὶ τὰ τουφέκια του διασχίζων ὑπερήφανα τὴν Σπανιάδα διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν τόπον τῆς λιτανείας, καὶ οἱ σκόλες καὶ τὰ φλάμπουρα πολλῶν ἐκκλησιῶν τῆς Κερκύρας καὶ τῆς ἐξοχῆς καὶ τὰ χονδρότατα κεριά των—τὰ *μανουάλια*—τοποθετοῦνται κατὰ μῆκος εἰς τὸ προαύλιο τῆς ἐκκλησίας φερόμενα μὲ καμάρι ἀπὸ τοὺς εὐσεβεῖς παλληκαράδες τοῦ τόπου μας μεταμορφωμένους εἰς καπουκίνους μὲ τὰ πράσινα ράσα τωντὰ περισφιγγόμενα εἰς τὴν μέσην μὲ κάτασπρο σκοινί. Καὶ ἐν ᾧ διαταγαὶ δίνονται ἀπὸ τὸν φρούραρχον καὶ τοὺς ἀξιωματικούς εἰς τοὺς στρατιώτας καὶ ἀπὸ τοὺς εὐταξίας τῆς λιτανείας εἰς τοὺς κρατοῦντας τὰς σκόλλες καὶ τὰ φλάμπουρα καὶ τὰ μανουάλια, καὶ ἐν ᾧ κόσμος συγκεντρώνεται γύρω ἀπὸ τὰς μουσικὰς καὶ ἀνυπομονεῖ νὰ τὰς ἀκούσῃ καὶ, διὰ νὰ διασκεδάσῃ τὴν ἀνυπομονησίαν του, πότε πειράζει τοὺς χωρικοὺς μὲ ἀλατισμένα ἀστεῖα, πότε κοροϊδεύει ἀνηλεῶς τὸ πάχος τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τὰ κουρέλια τῶν στρατιωτῶν καὶ πότε ἐρωτοτροπεῖ ἀδιάντροπα μὲ ἀνυπάνδρους καὶ ὑπανδρευμένας—νὰ καὶ ἀκούεται βαρὺ τὸ στρατιωτικὸ παράγγελμα: «Προσοχή!» Καὶ ἐν ᾧ οἱ εὐαπάτητοι χωρικοὶ ἀρχίζουν νὰνάπτουν τὰ κεριά θαρροῦντες ὅτι ἀρχίζει πιά ἡ λιτανεῖα, καταφθάνει ἡ ποιμαντορικὴ ράβδος μὲ τὸν Δεσπότην τῆς καὶ μὲ τὸ μαῦρο ἐπιτελεῖό του, καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ φωνάζουν τότε: «Φέρετε! ἐ! ἄρμ! Παρουσιάστε! ἐ! ἄρμ!» καὶ ἡ ποιμαντορικὴ ράβδος ἀκούεται τώρα νὰ κτυπᾷ ἐπισημότερα, καὶ ὄλοι ἀποκαλύπτονται καὶ ἡσυχία ἀπόλυτη βασι-

λεύει εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς διάβα τῆς, ἐν ᾧ, μόλις διαβῆ, οἱ φιλοσκόμονες καὶ εὐθύμοι Κερκυραῖοι θάσπεινθοῦν πρῶτα εἰς βῆρος τοῦ Δεσπότη μὲ τὴν πατερίτσα του καὶ θὰ τὴν εὗρουν ὅτι ἀξίζει περισσότερον ἀπὸ τὸν Ἱεράρχην των καὶ τοῦλάχιστον θὰ εἴπουν: «Ἄν εἶχε, μάτια μου, τέτοια πατερίτσα ὁ Χριστὸς, θὰ ξαναρχόντανε νὰ διώξῃ ὄλους τοὺς Δεσποτάδες ἀπὸ τὸ Ρωμέϊκο—μωρὲ Βασίλειο!» Κ' ἔπειτα «ὅσο νὰ ξεκουμπιστῇ ὁ Πανιερώτατος—μωρὲ Πανιερώτατος!—νὰ φορέσῃ τὰ χρυσὰ του φορέματα—καὶ ποῦ βρῆκε, παναπῆ, τοὶ λίρες γιὰ νὰ τὰ κάμῃ;»—ἄλλοι θὰ τραγουδήσουν ἀμέριμνα, ἀλλὰ «σὸτο βότσε», παντὸς εἶδους ρωμάντζες, ἄλλοι θὰ σφουρίζουν χαμηλὰ-χαμηλὰ καμμία ὄπερα καὶ ἄλλοι—αὐτοὶ δὲ εἶναι οἱ περισσότεροι—θάρχίσουν σοβαρὰς μουσικὰς συζητήσεις—καὶ εἶναι αἱ μόναι κυρίως συζητήσεις, διὰ τὰς ὁποίας ἐνδιαφέρεται μὲ φανατισμὸν ὁ Κερκυραῖος—«τί μάρτσιες θὰ παίξουν σήμερα οἱ τρεῖς μουσικὲς μας: ἡ Φιλαρμονικὴ μας παναπῆ μὲ τὸ μαέστρο Καραβιάνα, τὸν βαγνεριστὴ μὲ τὸνομα, ἡ «Μαντζάρου» μὲ τὸν νευρικό της Ρινόπουλο καὶ ἡ Στρατιωτικὴ μας μὲ τὸ μαέστρο μας τὸν Λιναρᾶ!» Καὶ ὁ Λιναρᾶς εἶναι, χωρὶς ἀμφιβολίαν, τὸ πρῶτο πρόσωπο τῆς λιτανείας. «Ποιὸς δίνει μιὰ πεντᾶρα γιὰ φρούραρχο—μωρὲ ἀμίανα = μάννα = τζῆς!—καὶ Πανιερώτατο—ἐναν παβουγαδὶ ἀπὸ τὰ Κατσάβραχα!—αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς λιτανείας ποῦ θάκούσῃ ὁ Κορφιᾶτης τὴ μουσικὴ τοῦ Λιναρᾶ του νὰ παίξῃ θαυμάσιες *μάρτσιες φούνεμπρες!*» Καὶ ὁ μαέστρος ὑπερύψηλος ὡς καμηλοπάρδαλις καὶ παχὺς ὡς ἐλέφας, περιστοιχισμένος ἀπὸ Κερκυραῖους τῶν καλύτερων οἰκογενειῶν τοῦ τόπου, εἶναι μιὰ ἀπόλαυσις πρωτοφανοῦς ἀνθρώπου. Ἐκείνην τὴν στιγμὴν συγκεντρώνει ἐπάνω του ὄλα σχεδὸν τὰ μεγάλα προτερήματα καὶ τὰ μικρὰ ἐλαττώματα τοῦ Κερκυραίου—τοῦ πρωτοτυπωτέρου Ἑλλήνος καὶ ὡς μουσικοῦ καὶ ὡς κοινωνικοῦ ἀνθρώπου. Πρῶτα βεβαιώνει τοὺς φίλους καὶ θαυμαστάς του ὅτι «αὐτὸς κύτταξε αὐγὴ-αὐγὴ, μωρὲ μάτια μου, νὰ γεμίσῃ τὴν παραδαρμένην του μὲ δύο πιᾶτα κοιλιὰς ἀλλὰ βενετσιᾶνα στὸ ξενοδοχεῖο τοῦ Λουγαρᾶ—μὰ ἦτανε πρᾶμα, ξέρετε!» Ἄ! εὐχαριστήθηκα νὰ σοῦ πῶ! Εἶχε κ' ἕνα κρασί, ποῦ λὲς, βάλσαμο, μωρὲ ἀδελφὲ, ἀπὸ τὰ χτήματα τοῦ σιῶρ Τονίν—διάλογος μέσα του ἀλήθεια αὐτουνοῦ τοῦ σιῶρ Τονίν, ποῦ δὲν ἄρεσε, λέει, προχθὲς ἡ Σεμιράμιδα ποῦ ἔπαιξα, γιατί ἔπρεπε νᾶχω περισσότερα ὄργανα γιὰ τὴν οὐβεροῦρα.—Καὶ ποῦ στὸ διάλογο νὰ ταῦρω, ποῦ ζητάω ἀπὸ τὸ Φρούραρχο—ὦ! ὦ! ράτσα γιὰ μουσικὴ!—τρία χρῶνια τώρα νὰ μοῦ φέρῃ ἕνα σωρὸ ὄργανα ποῦ μοῦ λείπουν, κ' ἡ ἀφεντιά του—ἀρχαῖος Ἑλληνας παναπῆ!—μοῦ ἀπαντᾷ: «Ρὲ σὺ, μουσικοδιάσκαλε—μωρὲ εἶμαι μαέστρος, διάλογος στὰ γαλόνια σου!—ἡ πατρίδα μας γιὰ νὰ πάρομε τὴν Πόλι θέλει κανόνια κ' ὄχι τρομπόνια!—Τί θέλομε αὐτὰ τὰ λαοῦτά σου στὸ στρατό; Μὰς φτάνουν τὰ τοῦμπανα!...»

σμὸν ὁ Κερκυραῖος—«τί μάρτσιες θὰ παίξουν σήμερα οἱ τρεῖς μουσικὲς μας: ἡ Φιλαρμονικὴ μας παναπῆ μὲ τὸ μαέστρο Καραβιάνα, τὸν βαγνεριστὴ μὲ τὸνομα, ἡ «Μαντζάρου» μὲ τὸν νευρικό της Ρινόπουλο καὶ ἡ Στρατιωτικὴ μας μὲ τὸ μαέστρο μας, τὸν Λιναρᾶ!» Καὶ ὁ Λιναρᾶς εἶναι, χωρὶς ἀμφιβολίαν, τὸ πρῶτο πρόσωπο τῆς λιτανείας. «Ποιὸς δίνει μιὰ πεντᾶρα γιὰ φρούραρχο—μωρὲ ἀμίαναμιάνατζῆς!—καὶ Πανιερώτατο—ἐναν παβουγαδὶ ἀπὸ τὰ Κατσάβραχα!—αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς λιτανείας ποῦ θάκούσῃ ὁ Κορφιᾶτης τὴ μουσικὴ τοῦ Λιναρᾶ του νὰ παίξῃ θαυμάσιες *μάρτσιες φούνεμπρες!*» Καὶ ὁ μαέστρος, ὑπερύψηλος ὡς καμηλοπάρδαλις καὶ παχὺς ὡς ἐλέφας, περιστοιχισμένος ἀπὸ Κερκυραῖους τῶν καλύτερων οἰκογενειῶν τοῦ τόπου, εἶναι μιὰ ἀπόλαυσις πρωτοφανοῦς ἀνθρώπου. Ἐκείνην τὴν στιγμὴν συγκεντρώνει ἐπάνω του ὄλα σχεδὸν τὰ μεγάλα προτερήματα καὶ τὰ μικρὰ ἐλαττώματα τοῦ Κερκυραίου—τοῦ πρωτοτυπωτέρου Ἑλλήνος καὶ ὡς μουσικοῦ καὶ ὡς κοινωνικοῦ ἀνθρώπου. Πρῶτα βεβαιώνει τοὺς φίλους καὶ θαυμαστάς του ὅτι «αὐτὸς κύτταξε αὐγὴ-αὐγὴ, μωρὲ μάτια μου, νὰ γεμίσῃ τὴν παραδαρμένην του μὲ δύο πιᾶτα κοιλιὰς ἀλλὰ βενετσιᾶνα στὸ ξενοδοχεῖο τοῦ Λουγαρᾶ—μὰ ἦτανε πρᾶμα, ξέρετε!» Ἄ! εὐχαριστήθηκα νὰ σοῦ πῶ! Εἶχε κ' ἕνα κρασί, ποῦ λὲς, βάλσαμο, μωρὲ ἀδελφὲ, ἀπὸ τὰ χτήματα τοῦ σιῶρ Τονίν—διάλογος μέσα του ἀλήθεια αὐτουνοῦ τοῦ

Καὶ ἐν ᾧ τότε οἱ θαυμασταὶ του σπάζουν στὰ γέλια, ὁ Λιναρᾶς ἐρεθίζεται τώρα καὶ παίξει τὴν μπαζέττα του ἀπειλητικὰ κατὰ τὸ μέρος τοῦ Φρουράρχου, καὶ τὰ μάτια του φλογισμένα πέφτουν ἄγρια κατὰ τῶν μουσικῶν του ποῦ τὸν ἀτενίζουν

μὲ τρόμον καὶ ἀγάπην μαζί. Καὶ τώρα, καταλαμβανόμενος ἀπὸ φόβον μήπως δὲν παίξουν καλὰ κατὰ τὴν λιτανεῖαν, ἐνθυμεῖται τοῦ καθενὸς καὶ τὰς ἐλαχίστας παρατονίας καὶ ἀρχίζει τὰς φωνές: «Μωρὲ Καραντζᾶ, κύτταξε τὸ σέμι-μπρέβε νὰ τὸ βγάλῃ φῖνα τὸ φλάουτό σου, γιατί θὰ σε παλουκώσω μ' αὐτὸ μπρὸς στὰ μάτια τοῦ Ἁγίου μας!—Τί μοῦ κάθεσαι καὶ σὺ, μωρὲ Γουλελιέ, μὲ τὸ φωνιό σου κορδωμένους-κορδωμένους σὰν καπετὰν Φρακάσας; Κύτταξε, λέω γὼ, νὰ μὴ ξαναβγάλῃς ψόφια-ψόφια τὸ λὰ μαγκιόρε, γιατί θὰ σοῦ μπάσω τὸ διάλογο στὸ στόμα σου ἀπὸ τὰς τρύπες τοῦ φωνίου σου!—Τάκουζ, μωρὲ καὶ σὺ μὲ τὸ πελιτόνε, Γεράσιμε, ποῦ σ' ἀφίνω καὶ στὴ θέσι μου κ' ὄλα καμμιὰ φορὰ, δὲν πάει καλὰ τὸ κντραποῦντό σου' θέλει πολὺ ἀντάντε, μὰ ὄχι φουριόζο—καὶ γκάουζε ὅσο θέλεις πὼς εἶναι γραμμένο φουριόζο—ἐγὼ ἔχω αὐτὴ καλύτερο ἀπὸ μερικοὺς ντιλετάντες σὰν κ' ἐμένα!»

Καὶ τώρα ὄλος φωτιά ὁ μαέστρος στρέφει τὸν λόγον πρὸς τοὺς θαυμαστάς του καὶ ἀρχίζει μ' αὐτοὺς μουσικὰς θεωρίας καὶ οἱ φίλοι του, γνῶσται βάρεις τῆς μουσικῆς, κουρελιάζουν μαζί του ἢ θεοποιοῦν τὸ δεῖνα καὶ τὸ τάδε μελόδραμα. Καὶ ὁ μαέστρος, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ξεχνᾷ καὶ λιτανεῖαν καὶ στρατιωτικὴν πειθαρχίαν καὶ παραφέρεται, καὶ τὸ λοφεῖό του κυματίζει ἀνήσχο, καὶ τραβᾷ τὸ περιλαίμιό τῆς στολῆς του ποῦ τὸν πνίγει, ἐν ᾧ τοῦ εἶναι ἀρετὰ πλατὺ, καὶ ὄλο διορθώνει τὴν ζώνην τοῦ σπαθιοῦ του ποῦ τοῦ στενοχωρεῖ τὴν κοιλίαν καὶ τὸν ἐμποδίζει νὰ χωνεύσῃ καλὰ τὸ θαυμάσιο πρόγευμά του. Καὶ ἐν ᾧ ἡ μουσικὴ συζήτησις εὐρίσκεται εἰς τὸ κατακόρυφο, ξάφνου ἀκούεται ἕνα τεράστιο: «ντίν! ντόν! ντίν! ντόν!» τοῦ μεγάλου κώδωνος τοῦ Ἁγίου, καὶ εὐθὺς κατόπιν ὄλα τὰ σήμαντρα τῶν ἐκκλησιῶν σημαίνουν χαρμόσυνα, καὶ ὁ φρούραρχος διατάσσει «Προσοχή!» καὶ οἱ σκόλες καὶ τὰ φλάμπουρα ἀρροκινοῦνται καὶ τὰ μανουάλια ὑψώνονται, καὶ ὁ Ἐσταυρωμένος βγαίνει ἀπὸ τὸν ναὸν βασταζόμενος ἀπὸ σεμνὸν καλόγερον μὲ τὸ κεφάλι ταπεινὰ-ταπεινὰ σκυμμένο σὰν νὰ ἔφερε σταληθινὰ τὸν σταυρόν του, ἀκολουθοῦμενος ἀπὸ σωροὺς ἱερῶν μὲ ὁμοίμορφα καὶ βαρύτιμα ἄμφια, τελευταῖος τῶν ὁποίων ἀρροκινεῖται μέγας μεγαλωστί ὁ Δεσπότης λαμπροφορεμένος καὶ ὄλος συλλογὴ, λὲς ἀπὸ συγκί-

νησιν διότι αντιπροσωπεύει τὸν Κύριον τοῦ κόσμου τούτου, λὲς καὶ ἀπὸ τρόμον μήπως στάξῃ κανένα κερὶ ἀναμμένο ἐπάνω εἰς τὰ πολύτιμα φορέματά του. Καὶ τέλος ὕστερα ἀπὸ τὸν ἀπαστράπτοντα ἀπὸ διαμάντια καὶ χρυσάφια Ἄρχιερέα προβάλλει καὶ ὁ θαυματουργὸς Ἅγιος μὲ τὸ ταπεινὸ σκουφάκι του εἰς τὸ κεφάλι καὶ τὸν οἶκτον καὶ τὸ ἔλεος εἰς τὸ μαυροειδρό του πρόσωπο, περιστοιχιζόμενος ἀπὸ φανατικά πλήθη καὶ κυμαινόμενος ὡς ἀσφαλισμένη βάρκα μέσα εἰς τὸ ἄγριο ἐκεῖνο πέλαγος τοῦ ὄχλου, ὁ ὁποῖος, διὰ τὸ νὰ ἴδῃ πλησιέστερα καὶ καμαρώσῃ καλύτερα τὸν προστάτην τῆς πατρίδος του, ἐννοεῖ νὰ κολλησῇ ἐπάνω του, εἰ δυνατόν. Καὶ σπρώχνει λοιπὸν καὶ σπρώχνεται, καὶ πνίγει καὶ πνίγεται, καὶ φωνάζει καὶ διαμαρτύρεται, καὶ βλασφημεῖ καὶ σταυροκοπεῖται συγχρόνως, καὶ κλαίει ἀπὸ συγκίνησην καὶ δέεται μὲ κατάνυξιν ὁ ἕνας νὰ τοῦ κάμῃ καλὰ τὸν ἄνθρωπό του ὁ Ἅγιος καὶ ὁ ἄλλος νὰ τοῦ δώσῃ ὅλα τὰ πλούτη τῆς γῆς, ἐν ᾧ συγχρόνως οἱ κομίζοντες τὸ τίμιον λείψανο ἱερεῖς, τρομασμένοι μὴ τοὺς πάθῃ τίποτε ἢ χάρι του ἀπὸ τὴν ἀσέβειαν ἐκείνην τοῦ θρησκομανοῦς ὄχλου, σπρώχνουν καὶ αὐτοὶ ἠρωϊκὰ μὲ τοὺς ἀγκῶνας, καὶ κορδώνουν ὅσον ἠμποροῦν τὸ σῶμά των, καὶ ἀνοίγουν διάπλατα τὰ μάτια, καὶ μὲ τὴν πρώτην εὐκαιρίαν στερεοῦν καλὰ-καλὰ καὶ τὰ καλυμμαύκια των καὶ διορθώνουν ἀστραπιαίως τὴν ἐπαναστατημένην γενειάδα των, ὅλοι ὀργῇ καὶ ἀγανάκτησιν μὲ τὰ χεῖλη των πεισματάρικα συγκολλημένα καθὼς διὰ τὸ συγκρατήσουν εἰς τὸ διάφραγμα των καμμίαν κατάραν ἢ καμμίαν ὕβριν κατὰ τὸν φανατισμένων ἐκείνων χριστιανῶν....

Καὶ μὲ τὴν βραδύτητα αὐτὴν τῆς ἐκφορᾶς τοῦ Ἁγίου ἐπέρχεται εἰς τὴν ἀρχὴν γενικὴ ἀταξία τῆς λιτανείας, καὶ οἱ σκόλες καὶ τὰ φλάμπουρα καὶ τὰ μανουάλια ἐν ᾧ πιά εἶχαν ξεκινήσει μὲ τὸ χαρμόσυνο σύνθημα τῶν κωδωνοκρουσῶν, τώρα σταματοῦν κάθε λίγο καὶ ξεκινοῦν πάλαι, καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ στενοχωρημένοι διατάσσουν τότε «ἐμπρός! μάρες!» τότε «ἄλτ!» Καὶ τέλος πρέπει νὰ παρεμβοῦν οἱ κλητῆρες τῆς Δημορχίας καὶ οἱ εὐταξία τῆς λιτανείας καὶ καμμίαν φορὰν καὶ αὐτὸς ὁ Φρού-

ραρχος διὰ νὰπελευθερωθῇ ὁ Ἅγιος ἀπὸ τὰ βάρσανα τοῦ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ. Καὶ τώρα πλέον ἔγιναν ὅλα λάδι, καὶ ἡ λιτανεία ἀρχίζει μὲ μεγίστην τάξιν, καὶ δὲν ἀκούονται παρὰ τὰ ψαλίσματα τῶν ἱερέων καὶ τὰ μπάσσα καὶ τὰ σεκόντα τῶν βοηθῶν των καὶ ὁ μονότονος ἀλλὰ γλυκύτατος ἦχος ἀπὸ τὰ θυμιατήρια τῶν διακόνων καὶ πρὸ πάντων τὰ ἐμβατήρια τῆς καθεμίας μουσικῆς — καὶ πρώτης — πρώτης «τοῦ Λιναρᾶ μας» ποὺ ἔχει τὰ πρωτεῖα καὶ παίζει ὀλίγα μόνον βήματα ἐμπρὸς «ἀπὸ τὸν Ἅγιο μας». Καὶ ὁ Λιναρᾶς μὲ τὸ βαρὸν στρατιωτικὸ του βῆμα τώρα, μὲ τὴν μπακέττα του διαγράφουσαν μὲ πολυτοίκιλα ζιγκζάγκ τὴν ἁρμονίαν τοῦ χρόνου διενθύνει θαυμάσια, καὶ τότε, ἐκτελῶν στρατιωτικὴν μεταβολὴν, βαδίζει μὲ τὰ ὀπίσθια πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ κρατεῖ τὸν χρόνον μὲ τὰ δύο του χέρια, καὶ τότε, στρέφον τὰ νῶτα πρὸς τοὺς μουσικοὺς, γυρίζει πρὸς τὰ ὀπίσω τὰ χέρια του καὶ τὰ κινεῖ σὰν ἀργοκίνητα ἢ σὰν ταχύτατα φτεροῦγια. Καὶ οἱ φιλόμουσοι Κερκυραῖοι τοῦ παρακολουθοῦν ἐνθουσιασμένοι τὴν μουσικὴν, καὶ μὲ τὸ σημειωτὸ βῆμά των, μὲ τὰ χέρια, μὲ τὸ κεφάλι καὶ μὲ τὸ στόμα συνοδεύουν μὲ χρόνον ἀκριβέστατον τὴν «μάρτσια», καὶ τότε ὁ μαέστρος τοὺς κρυφοκτυπάζει γλήγωρα-γλήγωρα γιὰ νὰ καταλάβῃ ἂν μένουν εὐχαριστημένοι, καὶ τότε καὶ αὐτοὶ τὸν κατακρῶνουν μὲ ὀρθάνοικτα μάτια, ἀπὸ μέσα τῶν ὀπίσθων στάζει γλῦζα καὶ μουσικῆς ἀπολαύσεως καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν εὐεργέτην μαέστρον.

Καὶ οἱ παππάδες, μολονότι ψάλλον ἢ ἀργοκινοῦν τὰ χεῖλη εἰς μουσικὰς δεήσεις, καὶ οἱ ἐπίσημοι τῆς ἡμέρας, μὲ ὄλην τὴν φαινομενικὴν των προσήλωσιν πρὸς τὸ ἱερὸ λείψανο, καὶ οἱ στρατιῶται, παρὰ τὴν προσοχὴν των νὰ κρατοῦν τὴν τάξιν τῆς λιτανείας, καὶ αὐτοὶ οἱ βιασάζοντες τὲς σκόλες καὶ τὰ φλάμπουρα καὶ τὰ μαγουάλια, ἀκόμη καὶ ὁ καλόγερος ἐκεῖνος ποὺ κρατεῖ μὲ τόσην τρομάρα τὸν Ἐσταρωμένον του, ἀκόμη καὶ αὐτὸς ὁ θαυματουργὸς Ἅγιος — ὅλοι ἀνεξαιρέτως θαρρεῖς ὅτι κατέχονται ἀπὸ μίαν ὑπέροχην μουσικὴν συγκίνησην κανονίζοντες τὸ βῆμα, τὴν ἐκφρασιν καὶ τὰς ὑμνοδίας των σύμφωνα μὲ τοὺς μελωδικοὺς φθόγγους τῆς θείας μουσικῆς τέχνης. Καὶ μόλις πλησιάζει νὰ

τελειώσῃ ἡ μία μουσικὴ τὴν μάρτσια τῆς, ἀόριστος ἀνησυχία καταλαμβάνει τοὺς περισσοτέρους, καὶ αἱ ψαλμοδία ἀκούονται τώρα ζωηρότεροι, καὶ τὰ θυμιατὰ κινοῦνται νευρικώτερα, καὶ ὅλοι προετοιμάζονται, χωρὶς νὰ τὸ θέλουν, ἔτσι ἀπὸ τὸ κερκυραϊκόδαιμόνιο τῆς κληρονομικῆς μουσοληψίας, νὰκούσουν καὶ τῆς ἄλλης μουσικῆς τὴν μάρτσια. Καὶ ὁ Λιναρᾶς μολονότι μισοεγκαρτιστημένος ἀπὸ τοὺς μουσικοὺς του, μολονότι ὑπερευνηγῆς διὰ τὴν ζωγραφισμένην εἰς τὸ πρόσωπο τῶν θαυμαστῶν του ἐπιδοκιμασίαν διὰ τὴν καλὴν ἐκτέλεσιν τῆς μάρτσias του, ἐν τούτοις καὶ αὐτὸς, αὐτὸς πρὸ πάντων, μόλις πλησιάζει νὰ τελειώσῃ ἡ μουσικὴ του, ἀρχίζει νὰ στενοχωρῆται καὶ νὰ συνοφρῶνεται. Ἀόριστος φόβος τὸν καταλαμβάνει τώρα μήπως αἱ δύο ἄλλαι μουσικαί, ἡ «Φιλαρμονικὴ» καὶ ἡ «Μαντζάρου», ἐκτελέσουν καλύτερά του τὰ μουσικά των κομμάτια. Καὶ τοῦ ὑπερνηγῆλου μαέστρου τὸ μάτι διασχίζει τὲς σκόλες καὶ τὰ φλάμπουρα καὶ κολλᾷ ἀκίνητο καὶ ξεπεταμένο πρὸς τὴν ὑψωμένην μπακέτταν τοῦ μαέστρου τῆς «Φιλαρμονικῆς», καὶ εἰς τὴν πρώτην τῆς κίνησην ὁ Λιναρᾶς ἀνατριχιάζει, κοκκινίζει, ὠχιάζει καὶ, ἂν καὶ προσπαθῇ νὰ διατηρήσῃ μεγαλοπρεπῆ ἀπάθειαν, προδίδει ἀφελέστατα τὴν κατέχουσαν τὴν ψυχὴν του μουσικὴν ἀντιζηλίαν μὲ τὰς ἀνακινήσεις τῶν ὄμων καὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς μπακέττας του, μὲ τὸ εἰρωνικὸ χαμόγελό του, ἂν τοῦ φανῇ ὅτι ἀκούει τὴν ἐλαχίστην παρατονίαν — πράγμα ποὺ φαίνεται πολὺ συχνά, ἀλλὰ τοῦ φαίνεται μόνον — καὶ μὲ τὸ συνοφρῶμα τῶν ἀγριερόντων ματιῶν του, ἂν ἡ ἐκτέλεσις πηγαίνῃ θαυμάσια — καὶ πηγαίνει — διάολε! διάολε! — θαυμάσια συχνότερα παρ' ὅσον φαίνεται εἰς τὸν φιλότιμον μαέστρον. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν αὐταπατόμενος εἶναι ὑπερβέβαιος ὅτι ἀκούει παρατονίες καὶ κτυπᾷ κτυπᾷ νευρικὰ τὴν μπακέττα του εἰς τὸ ἀριστερὸ χέρι, καὶ ξεροβήχει μὲ κλειστὸ στόμα γιὰ νὰ καταπνίξῃ διήθεν τὰ ἀκούσια γέλοια του, σιγὰ-σιγὰ ὁμως ἀρχίζει νὰ παραδέχεται ὅτι καὶ ἡ «Φιλαρμονικὴ» μὲ τὸν Καραβάνα τῆς παίζει καὶ αὐτὴ κάπως ἔξοχα, μολονότι «αὐτὸς, μάτια μου, δὲν τὸ παραδέχεται μὲ κανένα τρόπο!» Ἡ αἰτία ὁμως ποὺ τὸν πείθει καὶ τὸν παραπεῖθει εἶναι δυστυχῶς ἀναμφισβήτητη, διότι εἰς κάθε λιτανείαν, μόλις

ἐτελείωνε ἡ μουσικὴ του καὶ ἤρχιζε ἡ ἄλλη, μία ἀπὸ τὲς πρώτες δουλειῆς τοῦ Λιναρᾶ ἦτο νὰ γυρίξῃ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ καὶ νὰ κτυπᾷ πόσοι θαυμασταὶ τοῦ ἔφευγαν. Καὶ «—διάολος ἔστὰ γοῦστά τους!—τώρα, ὅπως πάντα, σὰν ἀστραπὴ χαθήκανε ἀπὸ προστά του γιὰ νὰκούσουν καὶ τὸν Καραβάνα τους ποὺ θέλουν μερικοὶ νὰ ὑποστηρίξουν πὼς ἔχει καλύτερὴ του μουσικὴ. Βέβαια τὸ ξέρω κ' ἐγώ, ἡ Φιλαρμονικὴ μας ξεδιάζει χιλιάδες δραχμὲς τὸ χρόνο γιὰ νέα ὄργανα, ἐν ᾧ ὁ Φρούραρχος του—ἄχ! μωρὲ γαλονᾶ, κὶ ἂν εἶχα ἔξουσία θὰ σὲ παλούκωνα! — θέλει νὰφήσῃ στὴ μουσικὴ του μονάχα τὰ ταμποῦρα καὶ τὴν γρανκάσσα! Δὸς μου, μωρὲ, πελιτόνια, δὸς μου ὄμποε, δὸς μου πίφουρα, φλαουτέλια, σαξοφῶνια σὰν τῆς Φιλαρμονικῆς, καὶ κόψε μου τὸ μισθό, μωρὲ, κὶ ἄφησέ με νὰ ψοφᾶω τῆς πείνας, μὰ μὴ μοῦ κόβῃς τὸ μουσικὸ μου ὄνορε, μωρὲ κατσοκλέφτη! Ἄχ! κὶ ἂν ἦταν αὐτὸς Φρούραρχος! Ὁλος ὁ στρατὸς θὰ μάθαινε πρώτα μουσικὴ κ' ὕστερα γυμνάσια!» Καὶ ἀπαρηγόρητος καὶ ἄγριος τώρα ὁ φιλότιμος Λιναρᾶς ἀπὸ τὴν ὑποψίαν ὅτι ἡ Φιλαρμονικὴ περνᾷ τὴν μουσικὴν του, εὗρισκε ὅτι ὅλα τοῦ φτάνει καὶ πρώτοι ἀπ' ὅλους οἱ μουσικοὶ του, καὶ τοὺς ἀγριοκτύταζε κ' ἐμουρμούριζε πρὸς αὐτοὺς: «Μωρὲς, ἂν δὲν μοῦ παίζετε τὴ δεύτερη μάρτσια τοῦ Μπετόβεν ὑπερτέλεια καὶ καλύτερά της, μὰ τὸν Ἅγιο θὰ σὰς φτύσω ὅλους προστὰ στὸν Ἅγιο μας!» Καὶ ἐν τῷ μεταξύ ἐτελείωνε καὶ ἡ Φιλαρμονικὴ τὸ κομμάτι τῆς καὶ ἤρχιζε ἡ «Μαντζάρου» τὸ ἰδικὸ τῆς... «Ἡ Μαντζάρου! μουσικὴ καὶ αὐτὴ!» Ἐπρεπε νὰ τὴν ἔξῃ ὁ Λιναρᾶς στὰ χέρια του νὰ τὴν κάμῃ μουσικὴ ποὺ νὰ τὸν παρακαλῇ κὶ ὁ Θεὸς νὰ τοῦ παίζῃ στὰ δεῖπνά του στὸν παράδεισο!» Καὶ τώρα σιγὰ-σιγὰ ἡ ὀργὴ του ἐμετριάζετο καὶ τὰ νεῦρά του ἐχαλάρωναν καὶ τὸ μέτωπό του αἰθροιάζε καὶ χαμόγελο καλωσύνης ἐξέσκαζε μέσα ἀπὸ τὰ πικραμένα χεῖλη του, διότι ἔβλεπε μερικοὺς θαυμασταὺς του νὰ ξαναγυρίζουν σιμὰ του, ἂν καὶ πολλοὶ ἄλλοι εἶχαν προσκολληθῆ εἰς τὴν «Μαντζάρου», ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ὁμως, καὶ προτοῦ νὰ τελειώσῃ ἀκόμη, ἔφευγε ὁ μουσικὸς κόσμος γιὰ νὰ ξανάλθῃ πλησίον τοῦ Λιναρᾶ. Καὶ ὁ μαέστρος τώρα τοὺς ἐκτύταζε γλυκὰ, φιλόστοργα, ἱκετευτικὰ σχεδὸν σὰν φιλότιμος μαθητῆς αὐστηροῦς δασκάλους, διότι διὰ τὸν Λιναρᾶν αὐτοὶ, οἱ θαυμα-

σταί του, ἦσαν ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα του, καὶ ἀλλοίμονον του ἐὰν τὸν εὔρισκαν λιγάκι—τόσο νὰ! — ἀνίκανον νὰ διευθύνῃ τὴν μουσικὴν του. Ἀρκοῦσε τοῦτο μονάχα γιὰ νὰ τὸν κάμῃ δυστυχῆ, γιὰ νὰ τὸν ἀπελπίσῃ, γιὰ νὰ τὸν χιτσιάσῃ. Καὶ τώρα μὲ ὑπεράνθρωπον ζῆλον, μὲ βαγνέριο πάθος διήρτηνε πάλαι τὴν μουσικὴν του εἰς τὴν νέαν μάρτυσιαν, καὶ ὅλη του ἡ εὐτυχία, ὅλα τὰ ἰδανικὰ του ἐξηρτῶντο ἀπὸ τὴν εὐμενὴ κρίσιν τῶν μουσοτραφῶν Κερκυραίων του. Δι' αὐτὸν τώρα Ἅγιος, λιτανεῖα, θρησθεῖα, πατριωτισμὸς, ὅλα ἦσαν τίποτε ἀπέναντι ἑνὸς « εὐγε » πού ἐλαχτάριζε νὰκούσῃ ἀπὸ τοὺς ἀκροατὰς του. Καὶ ὅσον ἐπαίξε ἡ μουσικὴ του, τόσο ἐθαροῦσε ὅτι τὸ εὐγε αὐτὸ ἀνέβαινε ἦσυχά καὶ μελωδικὰ εἰς τὰ χεῖλη τῶν ἀφώνων θιαυμασῶν του, οἱ ὁποῖοι, ὅσον ἡ μάρτυσια ἔφθανε εἰς τὸ τέλος, τόσο ἀνοίγαν τὰ μάτια καὶ ἐτέντωναν ταῦτι ἀμίλητοι καὶ βραδυκίνητοι καὶ τόσο, σφαλίζοντες τὸ στόμα, ἐπρόβαλλαν τὸ κέντρον τῶν χειλέων εἰς ἔκφρασιν ἀνεκφράστου ἡδονικῆς ἀπολαύσεως ἀπὸ τὰς ζωντανὰς τροφὰς τοῦ πενήθιμου ἐμβατηρίου. Καὶ ὅταν ἐτελείωσε τὸ κομμάτι, ὅλοι, κάτωχοι καὶ δακρυσμένοι, εἶχαν ξεχάσει ἀπὸ τὴν ταραχὴν τῆς συγκινήσεως καὶ νὰ βαδίζον πρὸς στιγμὴν, καὶ μόνον τὰ σπρωξίματα τῶν κατόπιν λιτανειῶν τοὺς ἔσβηναν σιγὰ—σιγὰ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς μουσοτραφῶς ψυχῆς τῶν τὴν ἀλησιμόνητην ἀπήχησιν τῶν μαγικῶν ἤχων τοῦ θείου ἐμβατηρίου. Καὶ ἔξαλλοι τώρα ἐκατάτρογαν μὲ ματιὰς εὐγνωμοσύνης τὸν Λιναρᾶ τῶν, καὶ τὰ «μπράβο, μπράβο, μαέστρε!» ὡς μουσικὴ συναυλία οἰστρηλατοῦσαν τὸν ἀγαπητὸν διδάσκαλον, ὁ ὁποῖος καὶ τώρα πάλιν ἐξερόβηκε κάτωχος, γιὰ νὰ καταπνίγῃ ὅμως τοὺς λυγμοὺς τῆς ἡδονικῆς χαρᾶς του ὕστερα ἀπὸ τόσο δίκαιον θρίαμβον. Καὶ τὸν θρίαμβόν του ἐσυμμερίζοντο καὶ οἱ μουσικοὶ του, πρὸς τοὺς ὁποῖους ὁ Λιναρᾶς ὡς ὑψιστον εὐχαριστῶ διὰ τὴν τελείαν ἐκτέλεσιν τοῦ μέρους τῶν ἐμουροῦριζε κάποτε—κάποτε: « Ἐπάνω κάτω, μωρὲς, καλὰ παίζατε—μὰ κακόμη καλύτερα τὴν θέλω ἄλλη φορὰ τὴ μάρτυσια μας γιὰ νὰ φάμε καὶ τὴ Φιλαρμονικὴ!... »

Καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπορροφημένος ὁ Λιναρᾶς εἰς τὰς μουσικὰς του ἐνασχολήσεις καὶ ἀρκοῦμενος μὲ τὸ παραπάνω εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ Κερκυραϊκοῦ κοινοῦ ἐπερνοῦσε τὰ χρόνια

του εὐτυχισμένα ὅσον πολὺ ὀλίγοι θνητοὶ, ἂν καὶ εἶχε λόγους νὰ στενοχωρῆται ἀπὸ μερικὰ βάσανα τοῦ οἰκογενειακοῦ του βίου. Πράγματι ὁ Λιναρᾶς ἔφερε εἰς τὴν ράχιν του πολυμελῆ οἰκογένειαν ἀπὸ τρία κορίτσια καὶ δύο ἀγόρια. Ἐτρεφε ἐπίσης καὶ τὴν μητέρα τῆς γυναικὸς του καὶ τὸν παράλυτον πατέρα του. Πρὸς ἐπίμετρον καὶ ἡ σύζυγός του ἦτον αἰωνίως ἄρρωστη καὶ τὰ παιδιὰ του πολὺ φιλάσθηνα. Ἀλλὰ τί ἦσαν αὐτὰ τὰ βάσανα ἐμπρὸς εἰς τὸ βάλαμο πού ἔχυνε εἰς τὴν καρδίαν του ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἐκτίμησις τῶν ἀκριβῶν του συμπατριωτῶν! Ἐφευγε λοιπὸν εὐχάριστα ἡ ζωὴ του ὡς μαέστρου, τόσα χρόνια τώρα. Ἀλλὰ τὸ 1894 μεγάλη συμφορὰ τὸν εὔρηκε. Ὁ Τριζούτης τότε εἶχε τὴν τιμὴν νὰ βροντοφωνήσῃ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Βουλὴν ὅτι «δυστυχῶς ἐπτοχεύσαμεν», καὶ ἤρχισε λοιπὸν νὰ κάμῃ τὰς μεγαλυτέρας οικονομίας εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Κράτους. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι, ὡς εὐφρέστατος πολιτικὸς, δὲν ἐτόλμησε, ὁ νέος αὐτὸς Καβούρ τῆς Ἑλλάδος, νὰ παύσῃ ἀπὸ τῶν δημοσίων θέσεως ἑκατοντάδας ἑκατοντάδων ἀγομισίθους χάριν κοιμητικῶν λόγων ὑψίστης σημασίας διὰ τὸ ἔνδοξον μέλλον τῆς πατρίδος μας, ἀλλὰ—δόξα τῷ Θεῷ!—μὲ τὴν διακρίνουσαν αὐτὸν δεξιότητα κατώρθωσε νὰ κάμῃ οἰκονομίαν εἰς τὰ ἔξοδα τοῦ Κράτους ἐξήντα ἕως ἑβδομηντα χιλιάδας δραχμῶν μὲ τὸ νὰ διαλύσῃ ὅλας τὰς μουσικὰς τοῦ Προτύπου Βασιλείου, διατηρήσας μόνον—πάλαι καλὰ—τὰ τούμπανα, τὰ ὁποῖα, σύμφωνα μὲ τὴν ὑπέροχην καλλιτεχνικὴν του μόρφωσιν, ἐθεωροῦσε ἀρκετὰ νὰ ἰκανοποιῶν τὸ μουσικὸν αἶσθημα τοῦ ὄχλου καὶ νὰ ἐμπνέουν ἀκράτητον ἐνθουσιασμὸν εἰς τοὺς στρατοὺς μας ἐν καιρῷ πολέμου ὅπως μᾶς ἐνέπνευσαν εὐτυχῶς τοιοῦτον τὸ 1897....

Ἡ εἶδησις τῆς καταργήσεως τῶν στρατιωτικῶν μουσικῶν εἰς τὴν Κέρκυραν εἶχε κατενθουσιάζει πρῶτον καὶ τελευταῖον ἀπ' ὅλων τὸν Φρουράρχον, ἄνδρα ἀρχαιοπρεπῆ, γεννηθέντα ὀλίγα χρόνια πρὸ τοῦ 21 καὶ καταγόμενον ἀπὸ κάποιον χωριὸ τῆς Ἀχαρνανίας. Ὁ κύριος Φρουράρχος λοιπὸν ἐφώνησε ἀμέσως τὸν Λιναρᾶν, πού δὲν τὸν ἐχώνευε ποτὲ, καὶ ἐπισήμως τοῦ εἶπε: « Πὲ σὺ, ἀργόμισθε στρατιωτικῆ, τὰ νταούλια σου πᾶνε, πᾶν κατὰ διαόλου, καὶ ὁ σεβα-

στὸς Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως μὲ διατάσσει νὰ σοῦ ἀνακρινώσω πὼς διαλύσει ἀπὸ τὸ στρατιωτικὸ »! Ὁ Λιναρᾶς πού ἐγνώριζε τὰ βαθειὰ μουσικὰ αἰσθήματα τοῦ Φρουράρχου, ἐθάρρησε πὼς ἀστειεύεται ὁ Συνταγματάρχης του, καὶ ἔκαμε τάχα ὅτι τὸν ἔπιασαν τὰ γέλοια: « Μὲ πειράζεις, Συνταγματάρχη μου, » τοῦ εἶπε — « διαόλος στὸ μούσι σου, » ἐμουροῦρισε.

— Θὰ σ' ἐτιμωροῦσα μὲ φυλάκισιν, ἀθιθάδη, ἐπρόσθεσεν ἐξαργυωμένος ὁ κύριος Φρουράρχος, ἂν δὲν ἐγνώριζα τί δαιμονισμένοι εἶσατε σεῖς οἱ μουζικάντιδες πού μᾶς ἐφάγατε ἄδικα καὶ παράλογα ἑκατομμύρια ἕως τώρα ἀπὸ τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Κράτους! Ἀπὸ σήμερον νὰ παύσῃ ἡ μουσικὴ τοῦ στρατοῦ νὰ παίζῃ! Πήγαινε!

Ἀλλὰ ὁ Λιναρᾶς δὲν ἔφευγε. Τόσον κεραυνοβόλος τοῦ ἦτον ἡ εἶδησις, ὥστε ὁ δυστυχὴς μαέστρος ἔμεινε καθαυτὸ ἀπολιθωμένος. « Γρεμίσου ἀπὸ δῶ »! τοῦ ἐφώνησε τότε ὁ Φρουράρχος ἀπειλητικῶς, καὶ ὁ Λιναρᾶς ἀναταραχθεὶς, ἔξαλλος τώρα, ἔφυγε τρεχάτος ἀπὸ τὸ Φρουραρχεῖο καὶ ἤρχισε διευθυνόμενος πρὸς τὴν Σπανιάδα τῆς Κερκύρας βλέπων ἔξακολουθητικὰ πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἀλλὰ μὴ βλέπων τίποτε ἐμπρὸς του, ἄφωνος, ἄζωος, βαρεῖα μηχανὴ γοργότατα κινουμένη. Ὅταν ὅμως ἐπλησίαζε εἰς τὰ καφενεῖα τῆς κάτω Σπανιάδας, μερικοὶ φίλοι του μακαρίως ἐκεῖ ξαπλωμένοι τὸν ἐμάτιασαν ἀπὸ μακρὰ καὶ τοῦ ἐφώνησαν: « Μαέστρε! μαέστρε! » Ὁ Λιναρᾶς τότε, ὡς νὰ ἐσηκώνετο ἐκ νεκρῶν, ἐσταμάτησε ξαφνισμένος, ἐτίναξε τὸ κεφάλι του καὶ, ἀστραπηδὸν ἐνθυμηθεὶς τὸ ἐπεισόδιον τοῦ Φρουράρχου, ἤρχισε νὰ τρέξῃ πρὸς τοὺς φίλους του καὶ νὰ φωνάξῃ μαζί: « Τὰ μάθετε, μωρὲς; τὰ μάθετε; Ζήτω καὶ τοῦ Τριζούτη σας! Ζήτω καὶ τοῦ Θεοτόκη σας πού τὸν ἔχει κάμη καὶ ὑπουργό! » Καὶ πλησιάσας αὐτοὺς τέλος, ἀνοικτομάτης, ἀφρισμένος, ἔπιανε τὸν ἕνα ἀπὸ τὸ χεῖρ καὶ τὸν ἔσφιγγε νευρικὰ, τὸν ἄλλον ἀπὸ τοὺς ὄμους καὶ τὸν ἐξοῦπωνε, τὸν τρίτον ἀπὸ τὸ γέλεο καὶ τὸν ἐτίναξε καὶ ἐμούγκριζε συγχρόνως μὲ αὐτοὺς φωνάζοντας: « Ἄ μαέστρε, τί σ' ἐκόλλησε; » « Τάμαθες, μωρὲ Ὀύγγαρε! μωρὲ Λευτεριώτη! μωρὲ Ντεμπαζῆ! μωρὲ Πουλῆ! Μ' ἔπαψαν ἀπὸ μαέστρου τοῦ στρατοῦ, πάει καὶ ἡ μουσικὴ μας!..... ».

Εἰς τοὺς λόγους τούτους τοῦ Λιναρᾶ ὅλοι, ὡς νὰ ἠλεκτρίσθησαν, ἐσηκώθησαν καταταραγμένοι καὶ ἐπερικύκλωσαν τὸν μαέστρου καὶ ἄλλοι πρὸς στιγμὴν τὸν ἐκύτταζαν ἔντρομοι ὡς νὰ τοὺς ἀνήγγελε ὅτι « τὸ Ρωμεῖκο ὄλο πάει, καταστράφηκε ». Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν μερικοὶ, θαρρήσαντες ὅτι ὁ μαέστρος ἤθελε νὰ στελευθῆ μαζί των, συνελθόντες ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἔσπασαν στὰ γέλοια. Ἀλλὰ ὁ Λιναρᾶς ἔξω φρενῶν τώρα ἤρχισε νὰ φωνάξῃ ἀγριώτερα: « Μωρὲς, δὲν χωρατεύω! ἡ βρωμείκη Βουλὴ καὶ ὁ Θεοτόκης σας ἀποφάσισαν νὰ διαλυθῶν ὅλες οἱ μουσικὲς τῆς Ψωροκόσταινας, καὶ οἱ Κορφιᾶτες ἀπὸ τώρα καὶ ἐμπρὸς θ' ἀκοῦνε τὰ τούμπανα μονάχα νὰ παίζουν Τροβατόρε καὶ Barbieri... Μωρὲ ἔθνος! Ἐχτίαισα εἴκοσι χρόνια νὰ κάμω μουσικὴ, καὶ τώρα μοῦ τὴν χαλᾶνε, μοῦ τὴν καταστρέψανε, καὶ καταστρέψανε καὶ ἐμένα, τὸ εἶνά μου, τὴ ζωὴ μου, τὴ χαρὰ μου, τὴν εὐτυχία μου, τὴ μουσικὴ μου, μωρὲς, τὸ ὄνορ μου!... » Καὶ ὁ Λιναρᾶς ἐστομιζῶν τὰς τελευταίας λέξεις δὲν ἠμπόρεσε νὰ κρατηθῆ πλέον, καὶ τὸν ἔπιασαν λυγμοὶ νευρικοὶ καὶ ἔκλαιε σὰν μωρὸ παιδάκι πού τοῦ ἐπῆραν τὰ παιγνίδια του καὶ τοῦ ἔφαγαν τὰ γλυκά του. . . .

Ἀλλὰ δὲν ἦτο μόνος ὁ Λιναρᾶς ὁ ἀπαρηγόρητος. Ὅλοι τώρα ὅσοι τὸν ἐπερικύκλωναν εἶχαν γίνῃ θηρίο κατὰ τῆς κυβερνήσεως διὰ τὴν διάλυσιν τῆς στρατιωτικῆς μουσικῆς, καὶ φίλοι καὶ ἐχθροὶ τοῦ Τριζούτη καὶ τοῦ Θεοτόκη τοὺς ὕβριζαν, τοὺς ἀναθεμάτιζαν καὶ τοὺς ἔκραζαν προδότας. Καὶ ἡ εἶδησις ἀστραπιαίως διαδοθεῖσα εἰς ὅλην τὴν ἀπέραντην Σπανιάδα ἐτραβοῦσε πλῆθος Κερκυραίων γύρω ἀπὸ τὸν Λιναρᾶ, καὶ τὰ σχόλια ὅλων ἀνεξαιρέτως διὰ τὴν μεγάλην συμφορὰν ἦσαν δυσμενέστατα κατὰ τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἐὰν ὁ Τριζούτης καὶ ὁ Θεοτόκης ἔκαμαν φανατικὸς ἐχθροὺς εἰς τὴν πρωτεύουσάν τῆς Κερκύρας τοὺς ἔκαμαν ἀπὸ τότε κυρίως. Ὅλοι ἀπορροῦσαν καὶ τὸ φυσοῦσαν καὶ δὲν ἐκρύβονε πὼς ὁ Κορφιᾶτης ὁ Θεοτόκης, τὸ δεξιὸ χεῖρ τοῦ Τριζούτη, ἐξεβαρβαρώθηκε τόσο, ὥστε νὰ παραδεχθῆ αὐτὸς, ὁ τρελλὸς διὰ μουσικὴν, νὰ διαλυθῆ ἡ στρατιωτικὴ μουσικὴ τῆς πατρίδος του. Καὶ τώρα, γνωρίζοντες ἄριστα τὰ λεπτὰ καλλιτεχνικὰ γούστα τοῦ Θεοτόκη τῶν—τοῦ σιῶρ Τζώρτζη τῶν—ἤρχισαν πά-

λαι να υποτιεύονται ότι ο Λιναράς δεν ξέρει τι λέει, και αϊ συζητήσεις δια τὸ πραξικόπημα ἔδιναν κ' ἔπερναν, και ὁ κόσμος γύρω ἀπὸ τὸν μαέστρον ἐπολλαπλασιάζετο, και χιλίων εἰδῶν γινῶμαι ἔξεφέροντο, και οἱ γαλήνιοι κ' εὐγενέστατοι Κερκυραῖοι με θηριώδη λύσαν ἐσυζητοῦσαν τὴν εἶδησιν ἀνακατωμένοι ἄρχοντες και φτωχοὶ, γαλαζοαἵματοι και κίτρινομάγουλοι. Καὶ ὅλοι ὀμιλοῦσαν ἰταλικά, βενετσιάνικα και ἑλληνικά, και ὁ Βέρδης και ὁ Ροσσίνι και ὁ Δοννιτσέτι ἐπήγαιναν και ἤρχοντο μαζί με τὸν Βάγνεο και τὸν Μπετόβεν και τὸν Μότσαρτ ἀπὸ στόματα εἰς ἀντιὰ και σοφῶν και ἀσόφων, διότι οἱ ἀγαπητοὶ Κερκυραῖοι ἤμπορεῖ νὰ μὴν ἐνδιαφέρονται πολὺ-πολὺ νὰ μάθουν πόσας ἡμέρας ἔχει ὁ χρόνος, ἀλλὰ θεωροῦν καθήκον ἱερὸν νὰ γνωρίζουν ἄριστα εἰ δυνατόν ὅλα τὰ ἔργα και τὰς ἡμέρας τῶν μεγάλων μουσικῶν πάσης ἐποχῆς και παντὸς ἔθνους. Καὶ ὅσον ἡ ὥρα παρήρχετο τόσο ἠϋξάνετο και ἐπληθύνετο ὁ λαὸς γύρω ἀπὸ τὸν Λιναρᾶ και τόσο, ὥστε δια πᾶν ἐνδεχόμενον εἶχαν σπεύση ἐπὶ τόπον και μερικὰ ἀστυνομικὰ ὄργανα ἔχοντα ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ὑπαστυνόμον Ἀλμπίνην. Ὁ Λιναρᾶς μόλις ἐμάτιασε τὸν ἄγρυπνον τοῦτον φρουρὸν τῆς τάξεως, τοῦ ἐφώνησε ἀπὸ μακρυνά :

— Ἀλμπίνην μου, τᾶμαθες, μωρέ; ὄρσε και τοῦ σιὸρ Τζώρτζη σου!

— Τὶ τρέχει, μαέστρο μου; ἀπήντησε δυσανεστήμενος ὁ ὑπαστυνόμος, ἓνας γλυκύτατος και

ὑπερύψηλος Κερκυραῖος και φανατικὸς φίλος τοῦ Θεοτόκη.

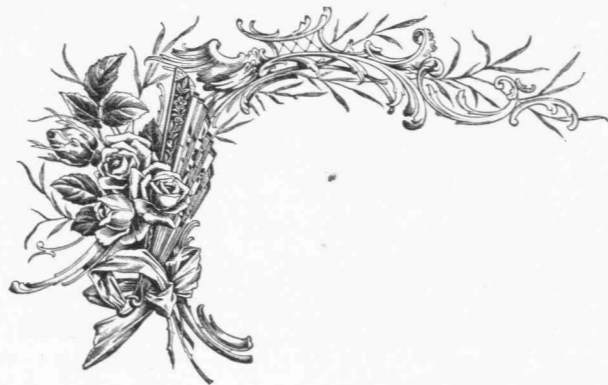
— Τὶ τρέχει; ἐφώνησαν ἑκατοντάδες Κερκυραίων μαζί. Μᾶς διαλύσανε τὴ μουσικὴ κ' ἐπάψανε και τὸ μαέστρο μας!

— *Corpo di dio!* ἐμούγκρισε ὁ γλυκύτατος ὑπαστυνόμος, ἀποθηριωθεὶς δια μιᾶς. Ἄν ἔκαμε αὐτὸ τὸ κακούρημα ὁ σιὸρ Τζώρτζης μας, ἐγὼ παραιτοῦμαι παναπὴ ἀπὸ ἀστυνόμος και γίνομαι ντεληγιαννικὸς!

Καὶ τώρα και αὐτὸς και τᾶστυνομικά του ὄργανα λησμονήσαντες τὸν προορισμὸν τῶν ἤρχισαν και αὐτοὶ φλογερὰς συζητήσεις δια τὴν ἀπαισίαν εἶδησιν, και πρῶτοι ὄλων ἔξεφραζαν τὴν δυσανεσκειάν τῶν με παθητικὰς ἀναφωνήσεις και ἀποδοκιμαστικὰς χειρονομίας, με ἀναθεματισμοὺς και κατόρας κατὰ τῆς ἀφιλομουσίας τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς.

— *Impossibile!* ἐμουσομούριζε ὁ ὑπαστυνόμος πολλὰς φορὰς. Ὁ σιὸρ Τζώρτζης ὅταν τοῦ τραγουδοῦσα τὸ «*Eri tu*» τοῦ Ἑρνάνι στὰ παλιά μας χρόνια, μου ἔλεγε με τὴ μπάσσα φωνὴ του: «*Μωρὲ Ἀλμπίνην, ἔχεις βότσε μπαρτονάλε chiarissima, μάτια μου. Ξανατραγουδῆσ' το, μωρὲ, στὸ θεὸ σου, γιατί τρελλαίνομαι για τὴ μουζικα τοῦ Ἑρνάνι... Μπορεῖ λοιπὸν ποτὲ, μαέστρο μου, νᾶφησε νὰ μᾶς διαλύσουνε τὴ μουσικὴ σου; Impossibile, σου λέω!...*» Ὁ νᾶκι ὁ σιὸρ Μᾶρκος ὁ διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας μας... Αὐτὸς θὰ ξέρη καλύτερὰ μου...

ΙΩ. Α. ΓΚΙΚΑΣ

ΣΕ ΜΙΑ ΚΟΡΗ

Σ' εἶδα, παρθένα ὀλόχαρη,
Μὲ τὴν περίσσια χάρι
Νὰ κρύβης μέσ' στὸ μάτι σου
Μι' ἀχτίδα ἀφ' τὸ φεγγάρι
Σ' εἶδα μπροστά μου ὀλόφωτη
Καὶ μέσα στὴ ψυχὴ μου
Σὰ νᾶσουῖνα δική μου
Ἡ εἰκόνα σου θὰ ζῆ.

Τὰ δεκοχτὼ Μαγιάτρουλα
Ποῦ σὼπλασαν τὸ σῶμα,
Ἀκόμη και τὸν πόνο σου
Σοῦ μύρωσαν στὸ στόμα,
Γι' αὐτὸ τὰ μῦρα γίνηκαν
Ἡ πλεὸ γαλάζιος ἤχος,
Κοῖτος λευκὸς ὁ σίχος,
Χρῶμα σεμνὸ ἢ στρογγύ.

Ἡ μητρικὴ πατρίδα μου
Σ' ἔχει ἐδῶ πέρα στείλει,
Τὸ πλεὸ γλυκὸ χαμόγελο
Σοῦ χάρισε στὰ χεῖλη,
Στὴν ὄψι σου ζωγράφισε
Τὰ κάλλη της τὰ θεῖα
Καὶ μιὰ κρυφὴ ἀρμονία
Σοῦ κλειοῦσε στὴ ψυχὴ.

Μιὰν ἀρμονία προτάκουστη
Ποῦ τὴ ψυχὴ ὀδηγᾷ
Ἐκεῖ ψηλὰ ποῦ φθάνουνε
Τ' ἀρώματα τοῦ Μᾶνη
Ἐκεῖ ψηλὰ ποῦ χαίρεται,
Ἐκεῖ ψηλὰ ποῦ μένει
Καὶ ποῦ ἐδῶ πεθαίνει
Καὶ μεσ' στὰ πλάτια ζῆ.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΞΕΝΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ

ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΕΣ ΡΟΔΟΝΙΕΣ

Βράδρασε, και σιγὰ σιγὰ μαῦρο σκοτάδι ἄρχισε νὰ ζώνη τὴν πλάσι. Μέσ' στὲς ροδονιὲς τὰ πουλάκια τερέτιζαν ἀκόμα-μαλώνανε για τὸ κλαοὶ ποῦ θὰ περνοῦσαν τὴ νύκτα.

Πίσ' ἀπ' αὐτὲς ἡ κόρη καθότου: ἦταν ἡ Θεούλλα ἡ λυγερὴ, τὸ καμάρι τοῦ χωριοῦ της.

Ἦχε! μὰ πῶς ἀργεῖ! μὰ πῶς ἀργεῖ! ἐμουρομούρισε τὴν ὥρα ὅπου ὁ οὐρανὸς ἐγέμισ' ἀπ' τ' ἀστέρια.

Καὶ πάλι σβυσμένα, θαρρεῖς κ' ἔβγαυε ἀφ' τὴν καρδιά της ἀχὸς στὰ λόγια της. «Γιατί, γιατί ἀργεῖ;»

Μέσ' στὴν ποδιά της ἦταν δὲ-τρία τραντάφυλλα ποῦ τὰ εἶχε μᾶση για νὰ στολίση τοῦ καλοῦ της τὸ γιορντάνι.

«Μ' ἀργεῖ αὐτὸς!...»

Πάντα ὁ Πανάγος ἔκαυε τὴ Θεούλλα νὰ τὸν καρτερεῖ-και δὲν τῆς κακοφαίνετο. Καθότανε στὸ πέρα χωριὸ κ' ἔπειτα δὲν ἦταν κ' ἐλεύθερος νὰ τρέξη στὴν ἀγάπη του ἄμα ἤθελε. Ἦταν ὁ δόλιος μπιστικὸς.

Μὰ τώρα τὸ παράκανε. Πέρασε κοντὰ μιὰ ὥρα ἀφ' τὴ συνηθισμένη του.

Γύριζαν οἱ χωριανοὶ ἀφ' τὴ δουλειὰ και κά-ποιοι τραγουδοῦσαν ἓνα τραγοῦδι ποῦ καλὰ καλὰ δὲν τῶξευραν.

Εἶχεν ἓνα σκοποῦν ἀλλοτρίτικο, ποῦ πείραζε στ' αὐτὴ, και τὸ παράξενο, ἂν τύχαινε νὰ τὸ τραγοῦδᾶ κανένας ποῦ εἶχε μαζί του κοπάδι, ἀκούε-

ονταν πῶς ἄσχημο, γιατί ἡ μελωδία ἢ γλυκειά τῶν κουδουνηῶν ποῦνε ταιριαστὴ μ' ὅλους τοὺς σκοποὺς τοὺς ὄρεινους δὲν ταίριαζε μ' αὐτό.

Ἦταν τραγοῦδι γύφτικο.

Γύριζαν οἱ χωριανοὶ ἀφ' τῆ δουλειᾶ καὶ σὰν κτύπαζαν ἐκεῖ στὲς ροδογιᾶς τῆ Θούλλα τὴν καλὴσπερίζαν μ' ἓνα πειραχτικὸ χαμόγελο ποῦ ἔλεγε « τὸ ξέρουμε τὶ καρτερεῖς ».

« Ἄχ! Πανάγο μου! τί σοῦτυχε καὶ μ' ἔχεις νὰ καρτερῶ...καὶ πίνω τούτην τὴ ντροπή; »

Τῆς τύχης ἦταν ποῦ δὲν πέρασε τίποτε κακὸ στὸ νοῦ της.

Τὸ γύφτικο τραγοῦδι ξανακούσθηκε ἀπὸ μακρὰ καὶ ἡ Θούλλα ἐγνώρισε τὴ φωνὴ τῆς φιλενάδας της Φώτως.

« Ἔ!...ζουρλί » ἔμουρμούρισε, « καὶ ἐσὺ μ' αὐτὸ τὸ ἄνοστο τραγοῦδι!... »

Σὰν ἔφτασε στὲς ροδογιᾶς ἡ τραγουδίστρα παρετήρησε τὴ Θούλλα.

— « Μὰ σὲ καλὸ σου Θούλλα ὡς τώρα ἐδῶ; »

— « Γλύτωσ' ἀργὰ ἀφ' τὸ ζυμωτὸ καὶ βγήκα νὰ πάρω ἀγέρα. Καὶ σὺ, ἦσουν ὡς τώρα στὸ περβόλι; »

— « Ὅχι ἐγλύτωσα ἀπὸ νωρὶς μὰ ἐκεῖ ποῦ βιαστικὰ γύρισα στὸ χωριό-γιατί εἶχα κάποια δουλειὰ, στὸ δρόμο μπέρεψα καὶ ἔμεινα ἴσα μὲ τώρα ποῦ μὲ βλέπεις...Μὰ χάξι ποῦταν! Τῶμαθες πῶς ἦλθαν τώρα καὶ δὴ-τρὲς μέρες ἀτσιγγανοὶ κάτω στὲς ἐλιές; Ἐκεῖ ποῦ διάβαινα εἶδα ποῦ ἦσαν συναγμένοι. Μὰ γέλοια!...μὰ γρηὰ τσιγγάνα ἔλεγε στὰ κοπέλλια τὸ ριζικό τους. Μιὰν ἄλλη-γιὰ μὰ ἄσχημη-ἐπαιζε τὸ ντέφι καὶ τραγουδοῦσε γύφτικα τραγοῦδια.... Μὰ γέλοια...ἦταν πολλοὶ...ἦταν καὶ ὁ Πανάγος.... Ἄιντε πᾶμε στὸ χωριό; »

— « Θὰ μείνω ἀκόμα Φώτω ».

— « Ὁρα καλή! »

— « Εἰς τὸ καλὸ! »

Ἐφ' ἧς Φώτω τραγουδώντας τὸ γύφτικο σκοπὸ.

Ἡ Θούλλα.... τῆς κακοφάνηκε π' ἄκουσε πῶς ὁ Πανάγος της ποῦ τὸν καρτερεῖ τόσην ὥρα καθότου καὶ ἄκουε τὴν τσιγγάνα.

— « Γι' αὐτὸ ἀργεῖ », εἶπε. Μὰ δὲν τόπε μὲ παράπονο οὔτε μὲ πίκρα. Ἐτσι γι' αὐτὸ ἀργεῖ.

Ἐσήκωσε τὰ μάτια της στὸν οὐρανὸ καὶ ἔμεινε ἀκίνητη.

Δὲ σκέπτονταν.

Ἐβλεπε τ' ἀστέρια καὶ εὔρισκε τοὺς σταυροὺς ποῦ σχηματίζαν στὸν οὐρανό.

Ἄξαφνα τινάχθηκε. Ἄκουσε τὴ φωνὴ τοῦ Πανάγου ποῦ ἔρχονταν τραγουδώντας.

Ἐκαμε ἓνα « Οὐφ! » ἀφῆκε τὴν ποδιά της καὶ ἔπεσαν στὴ γῆ τὰ τραντάφυλλα καὶ μὲ κάποιαν ἀηδία ἔστην καρδιά της μπῆκε στὸ χωριό.

Ἐφθασε ὁ Πανάγος ἔτ' ἐς ροδογιᾶς.

— « Ἀλήθεια εἶπε, ἄργησα πολὺ καὶ ἔφυγε ».

Εἶδε τὰ σκορπισμένα τὰ τραντάφυλλα ἔσκυψε καὶ πῆρεν ἓνα, τὸ βάλει στὸ γιορτάνι του-σὰν ἦταν μαθημένος-καὶ ἐγύρισε πίσω τραγουδώντας τὸ γύφτικο τραγοῦδι.

Τὸ ἄλλο βράδυ νωρὶς ὁ Πανάγος πῆγε στὲς ροδογιᾶς-μὰ δὲ βρῆκε τὴ Θούλλα. Ἐστάθηκε λίγο, ἔκαμε ἓνα δύο-γύρους στὲς ροδογιᾶς-ἔστενο-χωρέθηκε καὶ ἔφυγε.

Τὸ ἄλλο βράδυ, πάλι τὰ ἴδια-δὲν τὴ βρῆκε.

— « Θὰ εἶνε ἄρρωστη » ἐσκέφθηκε καὶ μπῆκε στὸ χωριό. Ἐπέρασε διὰ τρεῖς φορὲς ἀπὸ τὴν πόρτα της-ὄλα σβυστά.

Σκέφθηκε λίγο, βρῆκε μὰ πρόφασι γιὰ νὰ μπῆ στὸ σπίτι της καὶ κτύπησε.

Ἐμπῆκε, τὸν κέρασαν, κάθησε πολλὴν ὥρα. Ἄκουσε τὴ Θούλλα ποῦ μενοβγαινε μὰ δὲν τοῦ φανερώθηκε.

Ἐφυγε πικραμένος.

— « Βαρέθηκε, εἶπε μὲ τὸ νοῦ του, νὰ μὲ ἀγαπᾶ...ἔτσι εἶναι ἡ γυναῖκες...ὡς εἶναι ».

Ἐστριψε τὸ μουστάκι του καὶ ἔφυγε μουρμουρίζοντας τὸ γύφτικο τραγοῦδι.

Ἐνα πρωὶ ποῦ τὰ πουλάκια πέταγαν ἀπὸ κλαράκι σὲ κλαράκι, συναντήθηκαν καὶ οἱ διὰ στὲς ροδογιᾶς. Ἦταν πρὶ φθινόπωρο καὶ μόνον ποῦ καὶ ποῦ ἐφαίνετο κανένα γέφυρο τραντάφυλλο.

— « Θούλλα, τῆς λέει, τὸ πιθυμοῦσα νὰ σ' ἀνταμώσω...Θὰ σ' ἐρωτήσω νὰ μοῦ πῆς πῶς εἶνε τὸ αἴτιον ποῦ μ' ἀρνήθηκες ».

Ἐσκυψε ἡ Θούλλα τὸ κεφάλι καὶ δὲν τοῦ ἀποκρίθηκε.

— « Μὰ θέλω νὰ μοῦ πῆς ».

— « Τὶ νὰ σοῦ πῶ Πανάγο;..... »

— « Τὶ σοῦξανα ».

— « Δὲν ξέρω.... Πανάγο ».

— « Μὰ πρέπει νὰ μοῦ τὸ πῆς. Τί σοῦφτεξα καὶ φέρονεσαι ἔτσι; Σὰν μ' ἀρωτοῦν δὲν ξέρω τί νὰ πῶ, καὶ ὁ κόσμος.... ξέρεις τί φαντάζεται ».

— « Πανάγο, καὶ ἐμένα μ' ἀρωτοῦν καὶ δὲν ξέρω τί ν' ἀπαντήσω ».

— « Τί θὰ πῆ δὲν ξέρεις;...Μοῦ κόβεις ἓνα τραντάφυλλο; ».

Ἐχαμογέλασε; ἀπλώσε τὸ χέρι της στὴ ροδογιὰ καὶ ἔκοψε τὸ μόνον τραντάφυλλο ποῦ φθάνει· μὰ στὴ στιγμὴ ξεφυλλίσθηκε καὶ ἔμεινε στὸ χέρι της μόνον τὸ μισοχάρι!

— « Θούλλα, τῆς λέγει, ἀφοῦ δὲν ξέρεις τί

Ἀλεξάνδρεια Ἀγούστος 1908.

ν' ἀπαντήσης θὰ πῆ πῶς ἔχεις ἄδικο, καὶ φέρονεσαι ἄπρεπα ».

« Ὅχι Πανάγο, δὲν ἔχω! »

— « Τί σοῦφτεξα!; »

— « Δὲν ξέρω ».

Ἐχωρίσθηκαν.

Ὅταν τύχαινε νὰ συναντηθοῦν καμμιὰ φορὰ, χαμήλωναν τὰ μάτια, ἔσκυβαν τὸ κεφάλι καὶ ἀντιπερονοῦσαν.

Ἐκεῖνος ἔλεγε μὲ τὸ νοῦ του: « Μ' ἀρνήθηκε χωρὶς αἰτία. »

Κι ἐκείνη: « Παράξενο νὰ μὴ μπορῶ νὰ πῶ τί μοῦξανε...Ἐχω ὅμως δίκιο. »

ΝΙΚΟΣ Κ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

Η ΨΥΧΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Τοῦ νοῦ τοῦ ὑπέρκαιου οἱ σεμνοὶ λυῖτες
ὄσοι γονατίζουνε μπρὸς στὸ ἰδανικό·
τοῦ ρυθμοῦ, τοῦ χρώματος οἱ χλωμοὶ τεχνῖτες
δίνουνε τὰ χέρια τους σ' ὄρκο μυστικό.

Μὲς τὰ ἔργα ποῦ ἔσταζαν τῆς καρδιᾶς τὸ αἶμα
γυναικεῖον ὄνειρο νὰ μὴ λάμψη πρᾶ·
— Φτάνει τὸ γλυκόλογο τῆς ἀγάπης ψέμα,
φτάνει ἡ δακρυστάλαχτη πλάνα ὁμορφιά!

Παύουνε τὴν Κύπριδα νὰ ὑμνοῦν οἱ τόνοι
καὶ ἡ στροφὴς τὸν Ἔρωτα νὰ δοξολογοῦν·
σὲ καθάριο μάρμαρο, σὲ λευκὴν ὀθόνη
χεῖλη ἀλαφροφίλητα δὲ χαμογελοῦν!

Ἀπ' τῆς τέχνης τ' ἄδυστα ξεπετάει τὸ θῆλυ
μὰ τοῦ Ὁραίου χάνεται κάθε ἀγνή ζωή·
ἡ ἀρμονίες σβύνουνε, σπάει τὸ κοντύλι
καὶ σκοτάδι ἀπλώνεται μπρὸς στὴ χαρῶν γή.

Ἀλεξάνδρεια.

Κ. Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΜΑΡΘΑΣ

Οί σημερινοί νέοι δυσκόλως φαντάζονται όποια ήσαν, προτού αυτοί γεννηθούν, αί ήδη άκμάζουσαι πόλεις τής Ελλάδος. Ούτως ή Σύρα έχει σήμεραν άμαξιτούς όδους, εις δέ τήν πλατείαν Λεωπιάου, τήν κοινώς Πλαταϊαν, εδρίσκει τις σταθμενούσας άμάξας με δύο ήππους, καί μάλιστα (ώ τοῦ θαύματος,) γίνεται λόγος περί κατασκευής σιδηροδρόμου μεταξὺ τής πόλεως καί τῶν έξοχῶν τής νήσου! Καί όμως δύο άδελφοί γνωστοί μου, προσβύται τήν σήμεραν καί οί δύο, ένθνυμούνται τόν θανουσιμόν τον ότε, κατὰ τήν παιδικήν των ήλικίαν, μεταβάιντες έξ Ἐρμουπόλεως εις Ἀθήνας συνήρτησαν εις τόν πρώτον εκεί περίπατόν των τήν βασιλίσαν Ἀμαλίαν ήφιππον.

— Μητέρα, ανεφώνησεν ό νεότερος, ότε επέστρεψαν εις τήν οίκίαν, μητέρα, είδα τήν βασιλίσαν επάνω εις ένα ώραϊον γάϊδαρον!

— Δέν ήτο γάϊδαρος, επέλαβε περιφρονητικῶς ό μεγαλύτερος ήτο μουλάρι.

Δέν ήσαν όλως άξιόμειπτοι καί οί δύο διά τήν άτέλειαν τῶν γνώσεών των περί τήν ζωολογίαν. Ἴππος δέν έπήρχε τότε εις Σύραν, δέν είχαν δέ ίδει οὔτε ζωγραφιστόν τοιοῦτον, καθόσον οί παῖδες τότε δέν ελάμβανον ως δώρα οὔτε βιβλία με εικονογραφίας οὔτε παίγνια καλλιτεχνικά, καθώς σήμεραν.

Ἄλλ' εὖν ήπειλείπετο τής πρωτενούσης ως πρὸς ήππους καί άμάξας, νομίζω όμως ότι οὐδεμίαν τής Ελλάδος πόλιν άδικῶ λέγων ότι ή Ἐρμούπολις προηγήθη τῶν λοιπῶν εις τόν έξενρωπαϊσμόν. Αί Ἀθηναί ήσαν πλήρεις έτι φουστανελλοφόρων, ότε πάντες σχεδόν οί Ἐρμουπολίται, οί όπωσδήποτε διασκελίσαντες τās πρώτας βαθμίδας τής κοινωνικῆς κλίμακος, εφόρουν φραγκικά. Τό ιστορικόν καφενεϊόν τής Ωραίας Ελλάδος ήτο τό μόνον συννετευκτήριον τῶν κατοίκων τής πρωτενούσης, (έκτός τῶν λογίων, οὔτινες κατὰ προτίμησιν άντίγλασσαν τās ιδέας των έντός προνομιοῦχων τινῶν φαρμα-

κείων,) έν ᾧ οί έμποροι τής Ἐρμουπόλεως είχαν όχι μίαν μόνην, αλλά δύο λέσχας άξιολόγους, εις τās όποίας μάλιστα έδιδον καί χορούς πολυκρότους κατὰ τās άποκρέω. Ὡστε ό έρχόμενος εκ τῶν άλλων μερῶν τής Ελλάδος εις Σύραν, έβλεπεν εκεί έξωτερικά σημεῖα φραγκισμοῦ, τὰ όποια εις μάτην ήθελε τότε αναζητήσει άλλαχού.

Τούτο έξηγείται εύκόλως. Οί συνοικισταί τής Ἐρμουπόλεως, εκριζωθέντες τῶν έστιῶν των από τόν άνεμοστρόβιλον τής Ἐπαναστάσεως καί μεταφερθέντες επί νέου εδάφους, ήδύνατο δι' αυτό τοῦτο νά μεταβάλλωσιν εύκολώτερον τῶν άλλων Ἑλλήνων, τὰ προγονικά ήθη καί έθιμα. Ἄλλως δέ οί πλείστοι άνήκον εις τās εμπορικὰς τάξεις, πολλοί έξ αὐτῶν ή επεσκέφθησαν οί ίδιοι τὰ ξένα ή είχαν συγγενεῖς εκεί άποκατασταθέντας, όστε δέν ήργησαν νά συγκεντρώσων εις τήν νήσον εκείνην τό εμπόριον τής Ελλάδος, καί ν' άποκαταστήσων τήν Ἐρμούπολιν τό πρώτον σημεῖον ένώσεως μεταξὺ τοῦ άρτισιναίτου κράτους καί τής λοιπῆς Εὐρώπης.

Ἀληθῶς ό άποκτηθεῖς οὔτως έξενρωπαϊσμός έφερε τόν διπλοῦν τέπον καί τής βίας με τήν όποίαν μετηρέχθη έξωθεν, καί τής ανεπαρκείας τῶν μέσων διά τῶν όποίων επραγματοποιεῖτο ή εφαρμογή του. Οί νέοι εκείνοι Εὐρωπαῖοι εφαινοντο μή λαβόντες εισέτι τόν καιρόν νά συνηθίσων εις τὰ ξένα ήθη καί εις τὰ νέα φορέματά των. Ἡ φραγκική των ένδυμασία δέν ήτο πάντοτε οὔτε τοῦ νεωτέρου, άλλ' οὔτε καν όμοιορρυθμικόν συρμοῦ άποτελεσμα τοῦτο είτε τής ποικίλης έξωθεν προελεύσεως τῶν ένδυμάτων, είτε τής καλλιτεχνικῆς ανεξαρτησίας τῶν έγχωρίων ραπτῶν, είτε επί τέλους τής μη έντελοῦς εισέτι λήθης τῶν αρχαίων έξεων. Οὔτω καί εις τās λέσχας επεζῶνται, έστω καί κατὰ τοὺς χορούς, δόσις άπλοϊκότητος μεγαλειέτας όπωσδήποτε τής συμβιβαζομένης με τήν έθιμοτυπίαν τοῦ παρεισάκτου πολιτισμοῦ. Ἐν συνόλῳ,

εις τήν κοινωνίαν εκείνην, τής όποίας τὰ συστατικά ήσαν έτερογενή καί ποικίλα, αί δέ περιστάσεις άνώμαλοι καί εισέτι δυσχερεῖς, έπήρχε τι τό ασυνάρτητον, τό ιδιόρρυθμον, δὸς δ' εἶπείν καί τό άλλόκοτον.

Τό άλλόκοτον τοῦτο διεφαινετο κατ' έξοχήν εις τινες τύπους τῶν τότε Ἐρμουπολιτῶν, οὔτινες ήδύνατο νά δώσων άφορμὴν εις ήθογράφον ή καί εις γελοιογράφον τήν γραφίδα, εὖν δέν έξημβλύνετο ή συναίσθησις τοῦ γελοίου έν μέσω τής γενικῆς άκαταστασίας καί τής προσφάτου έτι μνήμης τής πανωλεθρίας, εκ τής όποίας προέκυψεν ό συνοικισμός τής Ἐρμουπόλεως. Παρεκτός δέ τοῦτου, ή συνήθεια έξοικειοῦ πρὸς πᾶν έκτακτον. Οί περί ᾧν ό λόγος ιδιότροποι τύποι κατήρτησαν νά θεωρῶνται ως φυσικοί καί νά μή έξεγείρουν οὐδόλως τήν κοινήν περιέργειαν.

Μεταξὺ τῶν προσώπων όσα αἱ νύξεις μου αὔται θ' ανακαλέσων εις τήν μνήμην παλαιῶν Ἐρμουπολιτῶν, θά συγκαταλεχθῆ, πιστεύω, καί τό τοῦ Φιλίππου Μάρθα. Πολλοί ελησμόνησαν ἴσως τό όνομα, αλλά δύσκολον οί ιδόντες αὐτόν άπαξ νά ελησμόνησαν τόν άνθρωπον. Εἶχε χαρακτηριστικά μοναδικὰ καί έντυπούμενα διά παντός εις τήν μνήμην. Αἱ τρίχες τής κεφαλῆς του ήσαν μαῦραι εισέτι, άλλ' ή μία του όφρύς, ή δεξιά, ήτο λευκή, ό δέ δασύς του μύσταξ διηγεῖτο επίσης εις δύο διακεκομμένα χρώματα, άλλ' άντιστρόφως τῶν όφρύων ήτο λευκός άριστερόθεν καί μαῦρος δεξιόθεν. Ἡ χιαστή αὔτη διασταύρωσις τῶν δύο χρωμάτων έδιδεν εις τήν φυσιογνωμίαν του έκφρασιν παράδοξον. Ἐάν έβαφε τās λευκὰς τρίχας, ήδύνατο νά θεωρηθῆ ως εὔμορφος μάλλον, άλλ' έτε πρῶτον ήλθεν εις Σύραν, τίς έσκέπτετο περί κομψότητος! Μετέπειτα, καθόσον ήσύχαζον τὰ πράγματα καί ελάμβανον σημασίαν υπερέραν τής άληθοῦς άξίας των αἱ μικρά μέριμνα τοῦ βίου, ανεφάνησαν καί πωληταί καί άγορασταί βαφῆς εις Ἐρμούπολιν. Ἄλλά τότε θά έπέσυρε τήν έκκληξιν καί τήν ειρωνείαν τοῦ κόσμου ό Μάρθας, εὖν ήρχετο εις τόν νοῦν του νά επιδιώξη διά τοιοῦτων μέσων τό όμόμορον τῶν τριχῶν του. Τόν είχαν συνηθίσει όπως ήτο καί οὐδείς πλέον τόν παρετήρει. Ναί μεν, τινές τῶν άκραν φιλοσκωμιμόνων έπέμενον επαναλαμβάνοντες πότε καί πότε χαριεντισμόν εγκαινισθέντα πρὸ εἰτῶν υπό Χίου έντριβοῦς περί

τās Γραφάς καί εμπνευσθέντος από τό επώνυμον τοῦ Φιλίππου. Ἄλλ' οὔτε καν έμειδία οὔτος ή επρόσεχεν ότε, κατὰ τήν διάβασίν του, οί τοιοῦτοι εδφνολόγοι επιθύριζον τό τοῦ Ἐυαγγελίου: «Μάρθα, Μάρθα, μεριμνᾷς καί τρυβάξῃ περι πολλά, ένός δ' έστι χρεία.» Καί προσφέροντες τήν λέξιν Ἐνός έπρηβον τόν μύστακα ή έτριβον τās όφρύς.

Τό ρητόν ήδύνατο πράγματι νά λεχθῆ πρὸς τόν όμώνυμον τής Μάρθας, καθόσον υπήρχε χρεία ένός χρώματος, αλλά τό πρῶτον μέρος τής φράσεως βεβαίως δέν προσηρομύζετο εις αὐτόν. Οὔτε έμερίμνα, οὔτε έντύβαξε περί πολλά ό δυστυχής! Ἀπεναντίας, μόνη του μέριμνα εφαινετο ή επιμελής έξάσκησις τοῦ έργου του, καί τοῦτο δέ τόσον μόνον, έσον έξήρχει πρὸς άποκτησιν τοῦ έπιουσίου άρτου. Ἄλλως, οὔτε φίλους είχαν, οὔτε σχέσεις, οὔτε εις καφενεϊόν τόν είδέ τις ποτε νά καθίσῃ, οὔτε εις ξένην οίκίαν εισήρχετο. Ἦσυχος, όλιγόλογος, κατηγῆς, μετέβαινε τακτικῶς εκ τής οίκίας του εις τὰ γραφεῖα τῶν πελατῶν του καί εκείθεν πάλιν όπισω, πενιχρῶς αλλά κοσμίως καί καθαρῶς πάντοτε ένδεδυμένος.

Κατόκει άνέκαθεν εις τήν παρὰ τήν Αντικὴν Ἐκκλησίαν στενήν όδόν, ήτις άγροῦ εὖν άπέκτησε τήν σήμεραν ίδίαν όνομασίαν. Ὁ έκτοτε κατεδαφισθεῖς οίκίσκος του περιεῖχε δύο μικρά δωμάτια καί μαγειρεϊόν, εκ τής καπνοδόχης όμως τοῦ όποίου αἱ γειτόνισσαι έβεβαίονν ότι οὐδέποτε άνήλθε καπνός. Κατ' αρχάς τινές έξ αὐτῶν ήθέλησαν εκ συμπαιθείας νά προσφέρων φαγητά, προσφασίζόμεναι ποτέ μεν ότι επεθύμον νά δοκιμάσῃ τήν επιτυχοῦσαν πύτταν των, άλλοτε δέ ότι ήτο ή έορτή τοῦ συζύγου ή τοῦ υἱοῦ των. Ἄλλ' εκείνος ευγενῶς μέν, διά τρόπον όμως μή επιδεχομένου άντίρρησης, άπεποιετο τήν προσφορᾶν, όστε αἱ γειτόνισσαι επανσαν ή μία μετά τήν άλλην τās καλοκαγάθους άποπέρας των. Καί έξηκολούθει ό Φιλίππος φέρων άνά πᾶσαν ήμέραν έντός χάστου χονδροῦ ή έντός λαχανοφύλλου τήν λιπὴν άμαγείρευτογ τροφήν του.

Ἡ σειρά τῶν πρὸς τήν θάλασσαν οίκιῶν τής όδοῦ εκείνης, καθὸς ένθνυμούνται οί γνωρίσαντες τήν Ἐρμούπολιν, εκτίσθη επί βράχων άποτόμων. Ὁ οίκίσκος τοῦ Μάρθα, χωριζόμενος από τήν όδόν διά μικροῦ προαυλίου περιτειχισμένου, προεῖχε περισσότερον τῶν άλλων πρὸς τὰ όπι-

Μ' ἐθεώρουν ὡς παράφρονα ἐκεῖ καὶ ὡς τοιοῦτον μὲ μετεχειρίζοντο. Δὲν ἠδύνατο νὰ ἴδουν τὴ συνέβαιεν ἐντὸς τῆς ψυχῆς μου, δὲν ἐγνώριζον ὅποιον βάρους ἐπέζε τὴν συνείδησίν μου, δὲν ἐβλεπον ἐκεῖνοι καθὼς ἐβλεπα ἐγὼ αἰώνιως ἐνώπιόν μου τὸ φάσμα τῆς. Καὶ ἀπέδιδον εἰς διατάραξιν φρενῶν τὴν ἀπελπισίαν μου καὶ μ' ἐβασάνιζον διὰ νὰ μὲ θεραπεύσουν—καὶ ἐνόμισαν ὅτι μ' ἐθεράπευσαν! Ὁχι, δὲν παρελογιζόμην. Ἐὰν παρεφρόνων τότε, παραφρονῶ καὶ τώρα. Διότι καὶ τώρα ἡ αὐτὴ εἰκὼν πλανᾶται ἀενάως ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μου, ἡ αὐτὴ ἀπελπισία μὲ κυριεύει, ἡ αὐτὴ μὲ κατέχει ἐπιθυμία τοῦ θανάτου καὶ ἔφρεσις τῆς αὐτοτιμωρίας.

Ἀλλὰ τότε ἐφρόνων ὅτι ὁ θάνατος εἶναι ἡ μεγίστη τῶν ποινῶν. Δὲν μὲ ἐθεράπευσαν ἐκεῖνοι ὁ γέρον ἱερεὺς τῆς Τήνον μὲ ἔπεισεν ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι ποινὴ βαρυτέρα τοῦ θανάτου. Ὡ, εἶχε δίκαιον! Τοῦ ὑπεσχέθη ὅτι θὰ παραμείνω μέχρι οὗ ἔλθῃ ἀπρόσκλητος ὁ θάνατος. Ποσάκις μετενόησα διὰ τὴν δοθεῖσαν ὑπόσχεσιν, ποσάκις ἠθέλησα νὰ πατήσω τὸν ὄρκον μου! Ἀλλ' ὄχι! Θὰ τὸν τηρήσω πιστῶς!

Γ'.

Ἐνίοτε ἀπορῶ ἐγὼ αὐτὸς πῶς ἐκτελῶ ἀκριβῶς καὶ ἀλανθάτως τὴν γραφικὴν μου ἐργασίαν, ἐνῶ πλανᾶται ὁ νοῦς μου ἀλλαχοῦ,—πῶς συγκεντροῦνται ἡ προσοχή μου εἰς τὸ ἔργον μου, ἐνῶ ἡ ψυχὴ μου ἀπουσιάζει. Μὴ ὑπάρχουν δύο ἄνθρωποι ἐντὸς μου, καὶ μοιράζεται εἰς δύο ἡ ἐνέργειά των; Ἐξ ἑνὸς ὁ δοῦλος τῆς συνηθείας, ἡ ἐργαζομένη μηχανή, ὁ ἑτεροκίνητος τροχός,—ἐξ ἄλλου ἡ ἀμετάβλητος σκέψις, ἡ ἀκατάβλητος ὀδύνη, ἡ διηρηκτὴς ἀνάμνησις; Ἐξ ἑνὸς ἡ θέλησις, ἐξ ἄλλου ἡ συνείδησις; Ἐπροσπάθησα νὰ μεταβάλλω τὴν σκέψιν, νὰ καταβάλλω τὴν ὀδύνην, νὰ νικήσω τὴν ἀνάμνησιν, ἐπάλαυσα ἐπὶ πολὺ ἐντὸς μου τὰ ἀντίθετα στοιχεία, ἀλλ' ἡ θέλησις δὲν ἰσχύει. Ἐνίκησεν ἡ συνείδησις!

Δ'.

Ὁ Γερμανὸς ἰατρὸς θαυματουργεῖ. Πανταχοῦ ἀκούω ἐξυμνούμενα τὰ κατορθώματά του. Ἐθεράπευσε τοῦ ἑνὸς τὸ χρόνιον καὶ ἐπίμονον νόσημα, ἔσωσε τὸν ἄλλον, καίτοι καταδικασθέντα παρὰ τῶν λοιπῶν ἰατρῶν. Οἱ πάσχοντες προ-

σέρονται σωρηδὸν εἰς τὴν οἰκίαν του, οἱ συνάδελφοί του ἐπιζητοῦν τὴν ἀρωγὴν του. Ἀντικείμενον τῆς ὀμιλίας καὶ τοῦ θαυμασμοῦ τῆς Ἐρμουπόλεως εἶναι πρὸ ἡμερῶν ὁ Γερμανός!

Τοιαῦτα ἐπηύχοντο οἱ συμμαθηταὶ καὶ οἱ καθηγηταὶ εἰς ἐμέ, ὅτε ἀνεχώρουν ἐξ Ἀμερικῆς. Τοιοῦτον μοὶ ἐπηγγέλλετο τὸ μέλλον ὁ πρόεδρος τῆς Σχολῆς, ὅτε ἐντὸς τῆς αἰθούσης ἐπέστεφε διὰ λατινικῆς προσλαλιᾶς τὴν ἀπονομήν τοῦ διπλώματος, τὸ δὲ συνωθούμενον πλῆθος ἀνευφήμει τὸν Ἕλληνα ἰατρόν.

Διατὶ ἀναπολῶ ταῦτα, καὶ πρὸς τί; Δὲν εἶμαι πλέον ἰατρός, ἀφοῦ ἡ ἐπιστήμη μου ἀντὶ τῆς σωτηρίας ἐπέφερε τὸν θάνατον, — τὸν φόρον. Τοῦτο ἐπέβαλε τότε ἡ συνείδησίς μου, σήμερον τὸ ἐπιβάλλει καὶ ἡ ἀμάθεια. Ἐπὶ δέκα ἤδη ἔτη ἀπέμαθα τὴν μὴ ἐξασκουμένην ἰατρικὴν. Σήμερον εἶμαι γραφεὺς τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης καὶ οὐδὲν ἄλλο, οὐδὲν περιπλέον! Οὐδεὶς ἐνταῦθα γνωρίζει ὅτι ἤμην ἰατρός, ἢ, καὶ ἂν τὸ ἐγνώριζε, τὸ ἐλησμόνησεν. Ἀλλ' οὔτε μεταμολοῦμαι διὰ τοῦτο. Οὕτως ἔπρεπε νὰ γείνη καὶ οὕτως ἐγένετο. Ἦδη τετέλεσται!

Ε'.

Πρὸ τίνος μία ὑποψία, ἦτις καὶ ἄλλοτε μ' ἐβασάνισε, μοῦ πιέζει συχνάκις τὸν νοῦν. Ἀμφιβάλλω τότε περὶ παντός, περὶ τοῦ παρελθόντος, περὶ τοῦ παρόντος, περὶ τῆς ὑπάρξεώς μου αὐτῆς. Σκέπτομαι τότε μὴ διαφεύγῃ ἀληθῶς τὴν θέλησίν μου ἡ ἐνέργεια τῆς διανοίας, μὴ τὰ γεννήματά της στηρίζονται ἐπὶ τῆς σαλενομένης βασσεως πάσχοντος ἔργεφάλου, μὴ καὶ ἡ λύπη μου αὐτή.....Διατὶ σκέπτομαι ταῦτα; Διατὶ αἱ ὑποψία αὐται, αἱ ἐπιβαρύνουσαι ἔτι μᾶλλον τὸ ἀφόρητον ἄχθος τοῦ βίου; Ὁχι! Ὁ πάσχων τὰς φρένας δὲν ἔχει τὴν συνείδησιν τοῦ πάθους του.

Ὡ! Εἶθε νὰ ἤμην παράφρων!

ΣΤ'.

Τὴν νύκτα ὅτε ἄυπνος βλέπω τὰ ἀναρίθμητα ἄστρα ἀκτινοβολοῦντα εἰς τὴν ἀπέραντον γαλήνην τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀκούω ὑπὸ τὸν ἐξώστην μου τὸν ἦσυχον φλοῖσβον τῆς θαλάσσης, διαπεροῦν ἐνίοτε τὴν φαντασίαν μου, ὡς εἰκόνες ἀλλεπάλληλοι, αἱ ὀλίγαι εὐχάριστοι ἀναμνήσεις τῆς ζωῆς μου. Ἐνθυμοῦμαι τότε τὸν Ἀμερικανὸν

εὐεργέτην μου, ἐνθυμοῦμαι τὸν ἱερέα τῆς Εὐαγγελιστρίας, ἐνθυμοῦμαι τὴν Ψαριανὴν γειτόνισάν μου, ἐνθυμοῦμαι ὅσων καλωσύνην ἀπήρησα ἐπὶ γῆς. Οἱ ἄνθρωποι δὲν μοῦ ἠρνήθησαν ποτὲ τὴν συμπάθειάν των, ἀπ' ἐναντίας· ἀλλ' ἐγὼ δὲν τὴν θέλω, οὔτε ποτὲ τὴν ἐζήτησα. Ἴσως ἐὰν τὴν ἐπεζήτητον δὲν τὴν ἀπελάμβανα, διότι ἀποβαίνει φορτικὴ ἢ μακρὰ δυστυχία, ἢ δὲ φιλανθρωπία προσφέρει τὴν ἐλεημοσύνην τῆς συμπαθείας εἰς δόσεις ἐφημέρους· δὲν ὑποβάλλεται εἰς χρόνιον φόρον.

Δὲν θέλω οὔτε ἀγάπην, οὔτε συμπάθειαν· θέλω νὰ διέλθω ἄγνωστος καὶ ἀπαράτητος ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀνθρώπων, ὑποφέρων ἐν κρυπτῷ τὸ βάρους τῆς συμφορᾶς μου, μέχρις οὗ ἔλθῃ ἡ ποθητὴ ὥρα τῆς ἀπολυτρώσεως,—τῆς ἀναπαύσεως.

Ζ'.

Ἐπεθύμουν νὰ γνωρίσω τὸν Γερμανόν, νὰ τὸν ἐρωτήσω περὶ τῶν γενομένων ἐρευνητῶν καὶ προόδων εἰς τὴν χοίτην τῶν ἀναισθητικῶν, νὰ ἐξακριβώσω τὴν αἰτίαν τοῦ θανάτου τῆς. Ἀλλὰ πρὸς τί; Κατὰ τί θὰ ὠφελήσῃ τοῦτο; Τὸ λάθος μου δὲν διορθώνεται, ἡ νεκρά μου δὲν θ' ἀναζήσῃ. Διατὶ νὰ διακοινώσω εἰς τὸν ξένον τοῦτον ὅ,τι οὐδεὶς γνωρίζει;

Ὅτε ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ μου ἔκραξα ὅτι ἐγὼ τὴν ἐφόνευσα, παρεξήγγουν πάντες τοὺς λόγους μου καὶ ἐνόμιζον ὅτι παρεφρόνησα ἐκ τῆς λύπης! Ἄς μείνῃ διὰ παντὸς ἄγνωστον τὸ φορικτὸν μυστικόν μου. Μόνος ὁ ἱερεὺς τῆς Εὐαγγελιστρίας τὸ ἐγνώριζεν, ἀλλ' ἀπέθανεν ἐκεῖνος. Δὲν θὰ ἐρωτήσω τὸν Γερμανόν.

Καὶ ὅμως ποσάκις ἔχτοτε ἐμελέτησα τὰς ἀναλογίας καὶ ἐπελόγησα τὰ συστατικά τοῦ αἰθέρος, διὰ τοῦ ὁποίου τὴν ἐφόνευσα. Ἀλλὰ ταῦτα δι' ὑπολογισμῶν δὲν ἐξακριβοῦνται. Ἀνάγκη πειραμάτων, πειράματα δὲ οὐτ' ἐπεχείρησα οὐτ' ἐπιχειρῶ πλέον. Πόσα τοιαῦτα ἐδοκίμασα εἰς Βοστώνην, πόσα εἰς Τήνον, καὶ εἰς τὴν ἀπέληξαν; Ἐνόμιζα ὁ μωρὸς ὅτι κατέχω τὸ μυστήριον τῆς

Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές.

ἀκινδύνου ἀναισθησίας, ὅτι δι' ἐμοῦ θ' ἀντανακλασθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ δόξα τῆς ἐφευρέσεως, ὅτι διὰ τῆς ἐπιτυχῆς χρήσεως τοῦ αἰθέρος θ' ἀνακουφίσω ἐγὼ τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα, καὶ τὴν κατώρθωσα; Ἐθανάτωσα τὴν γυναῖκά μου!

Πῶς δὲν ἐκράτησε τότε τὴν χεῖρά μου ἀμφιβολία τις; Τὴν ἐβλεπα ἀγωνιῶσαν, κινδυνεύουσαν νὰ συναποθάνῃ μὲ τὸ ἀγέννητον ἔτι τέκνον τῆς, καὶ τὴν ἀπεκοίμησα διὰ τοῦ αἰθέρος. Τὴν ἀπεκοίμησα πεποιδῶς ὅτι θ' ἀφυπνισθῇ καὶ θὰ ἴδῃ εὐτυχῆς καὶ σφά τὸ βρέφος, χάριν τοῦ ὁποίου ἐκινδύνευεν ἡ ὑπαρξίς της. Δὲν ἀφυπνίσθη ἐκείνη. Ἐγὼ ἀφυπνίσθην ἐκ τῆς ἀπατηλῆς μου ματαιοφροσύνης, ὅτε τὴν εἶδα νεκρὰν ἐνώπιόν μου καὶ νεκρὸν τὸ τέκνον μου!

Πόθεν τὸ λάθος μου; Μὴ ἔσφαλα εἰς τὴν δόξην; Μὴ ὑπερεῖχεν εἰς τὴν σενασίαν τὸ ὀξικὸν ὀξύ; Μὴ ἐπλανήθην ὡς πρὸς τὴν κρᾶσίν της, ἢ ἐπῆλθεν ἀλλοίωσις ἀπρόβλεπτος εἰς τὰς σωματικὰς ἐνεργείας;

Ὡ τῆς ἐγγληματικῆς μοῦρας μου! Τίς ἐγὼ ὁ νομίσας ὅτι ἦσαν εἰς τὴν ἐξουσίαν μου τῆς φύσεως τὰ μυστήρια; Ὅτε εἶδα τὴν ὠχρότητα τοῦ θανάτου εἰς τὸ πρόσωπόν της καὶ ἤκουσα τοὺς τελευταίους βιαίους παλμούς τῆς καρδίας της, τότε συνησθάνθην τὴν φορικτὴν τοῦ ἔργου μου καὶ ἀπηλπισμένως ἔτρεξα καὶ ἐρρίφθην εἰς τὴν θάλασσαν. Διατὶ μὲ ἔσωσαν; Διατὶ δὲν μὲ ἀφήκαν ν' ἀποθάνω; Τὶ ἐκέοδισα ζῶν;

Η'.

Διατὶ ἦλθεν ὁ Γερμανὸς ἐνταῦθα; Διατὶ παρήτησε τὴν πατρίδα του; Μὴ ὤθησε καὶ τοῦτον ἡ κακὴ τύχη νὰ ἔλθῃ νὰ ταφῇ ζῶν μεταξὺ ξένων ἀγνώστων; Αὐτὸς ὅμως ἐξασκεῖ τὸ ἔργον του, ἐνῶ ἐγὼ ἀπηρηνήθην τὴν ἐπιστήμην. Ἀλλ' ἡ δυστυχία ἔχει φάσεις ποικίλας καὶ χεῖρας πολλὰς. Τοῦ ἑνὸς ἡ συμφορὰ δὲν ὁμοιάζει πρὸς τὴν τοῦ ἄλλου. Τίς οἶδεν ὅποιον βάρους φέρει ἡ συνείδησις του!

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΙΚΕΛΑΣ

Ο CHARLES GUÉRIN

ΚΑΙ Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ

Ο λυρικός ποιητής μέσα εις τὸ σύμπαν εἶνε τὸ κέντρον, τὸ σταυροδρόμι, ἂν θέλετε, ὅπου ὅλες οἱ φωνῆς τῆς φύσεως συνέχονται διὰ τὰ ἀντανταλασσοῦν ἁρμονικά. Καὶ ἀποδίδει τὰς μελωδικὰς ἠχοῦς εἰς τοὺς ρυθμοὺς ἐκείνους, ποῦ αὐτὲς οἱ ἴδιες τοῦ ἐξύπνησαν μέσα του, τοὺς βραχεῖς ἢ ἐκτεταμένους, σύμφωνα μετὰ τὴν ψυχὴν ποῦ τὰς ἐδέχθη. Ὁ πόνος καὶ ἡ χαρὰ δὲν εἶνε ἀνάλογοι μετὰ τὰς αἰτίας ποῦ τὰς προξενοῦν. Ἐνα λιθάρι πέφτει μέσα στὸ ἥσυχον νερό· αὐτὸ εἶνε ὄλο. Καὶ τὸσον περισσότερα τὰ κυματῆνια στέφανα θ' ἀνοίγουν, ὅσον ἡ ἐπιφάνεια θὰ εἶνε πιὸ στρωτὴ καὶ τὸ νερὸ πιὸ καθαρό. Βαθεῖα καὶ διανγῆ αἰσθημάτων σποῦν ἐπάνω σὲ προσκόμματα σχεδὸν ἀόρατα διὰ τοὺς ἄλλους. «Ν' ἀκούη μέσα στὴν καρδιά του τὴν ἠχὴ τῆς μεγαλοφυΐας του» νὰ ἐξομολογῆται ἀδιακρίτως τοὺς κόπους του καὶ τὰς ἀπολαύσεις του, δι' αὐτὸ, καὶ μόνον δι' αὐτὸ εἶνε ἱκανός. Καὶ οἱ συγκινήσεις αὐτὲς εἶνε ἡ μοναδικὴ ἴλη διὰ τὴν ποίησίν του, διὰ τὸ ἀστεῖρευτο ξεχειλίσμα τῶν ἐσωτερικῶν του αἰσθημάτων.

Τὸ ἔργον τοῦ Charles Guérin εἶνε ἓνα ἀπὸ τὰ πλέον ξεχωριστά. Ἐξῆσε μέσα εἰς τὴν ἐξοχὴν καὶ τὴν αἰσθάνθηκε πολὺ καὶ τὴν ἐμελέτησε χειροπιαστά. Πολλοὶ ὀλίγοι ποιηταὶ εὗρηξαν τὴν εὐκαιρίαν νὰ τὸ κάμουν αὐτό. Ὁ ὄνειροπόλος ἐκεῖνος κάθε λίγο καὶ λιγάκι ἔτρεχε μέσα στοὺς ἀγρούς καὶ στὰ δάση, περιέρχων διὰ τὴν κάθε φυσικὴν μεταμόρφωσιν, εὐαίσθητος εἰς τὰ ἀρώματα καὶ εἰς τὰ τραγούδια καὶ εἰς τὴν πλησμονὴν τῆς ζωῆς ποῦ τὸν περικυκλοῦσε. Καὶ τὸν βλέπομεν νὰ κάθεται καὶ ν' ἀκούη τὸ ἑλαφρὸ ἀεράκι ποῦ περνᾷ μέσ' ἀπὸ τὴν λεύκη μετὰ τὸν κρότον βροχοῦλας λεπτοτάτης· νὰ κάθεται καὶ νὰ μετρᾷ τὰ σύννεφα ποῦ περνοῦν στὸν οὐρανόν, καὶ ἔπειτα νὰ ἐξετάζῃ τοὺς ἔρωτας τῶν λουλουδιῶν καὶ τῶν ἐντόμων. Κι' ἔτσι, μετὰ τὸν τρόπον

αὐτὸν, τὸν βλέπομεν νὰ συγκοινωνῇ μετὰ τὴν ἴδια τὴν καρδίαν τῶν πραγμάτων.

Ἀλλὰ μέσα εἰς τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν, ποῦ δὲν εἶνε παρὰ μιὰ δυνατὴ ἠχὴ, ὑπάρχει καὶ ἓνας ἄλλος, πλέον φιλόδοξος, ποῦ σηκώνει ψηλὰ τὸ κεφάλι καὶ ἐρευνᾷ τὸν οὐρανόν. Καὶ προβάλλουν ἐμπρός του ὅλα τὰ προβλήματα, ποῦ οἱ σοφοὶ προσπαθοῦν νὰ λύσουν. Τὸ ἀπειρον τὸν κάμνει ν' ἀγωνιᾷ. Καὶ ζητᾷ νὰ βρῇ τὴν οὐσίαν τῆς ζωῆς, τὸ μυστικὸ τῆς γεννήσεως καὶ τοῦ θανάτου, τὸ μυστήριον τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους τοῦ παντός. Καὶ τὰ τρομερὰ αἰνίγματα ἐξερεθίζουν τὸν Οιδίποδα αὐτὸν, ποῦ ἀπελπίζεται διότι δὲν ξεδιαλίνει τίποτε καὶ διότι δὲν ξεύρει νὰ κάμῃ τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ θαυμάζῃ τὴν Σφίγγα καὶ νὰ τὴν ὑβρίζῃ. Μὰ ἐκεῖνοι ποῦ αἰσθάνονται τὸν ἀνθρώπινο τρόμον μπροστὰ στὸ ἄπειρον, τὴν ἀπελπισία τοῦ ἐφημέρου πλάσματος μπροστὰ στὴν αἰωνιότητα, δὲν ξέχουν, συνήθως, νὰ μᾶς μεταφράσουν τὴν σκέψιν των μετὰ τὸν τρόπον πρωτότυπο. Ὁ ποιητὴς κρατᾷ τὴν ἀλήθειαν· τίποτε δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ φωνάζῃ μετὰ τὸ ἐμπνευσμένον ἐκεῖνο ὕφος, ποῦ κάμνει τὰ μάτια νὰ λάμπουν καὶ νὰ φρίσσουν τὰ μαλλιά ριγμένα πίσω: «Τὸ ξέρω!»

Ὁ Charles Guérin μᾶς ἔψαλλε τὴν ἀγωνίαν αὐτὴν θαυμάσια. Σ' αὐτὸν δὲν βρίσκει κανεὶς μονάχα εἰκόνας γεμάτες λυρισμὸ καὶ ἀκριβεία μαζί, μῆτε μόνον τοῦ ἔρωτος καὶ τοῦ πόνου τραγούδια ὡραία. Εἶνε ἀξιοπαρατήρητος μέσα σὲ ὅλους τοὺς ποιητὰς, διότι μετὰ τὸ νὰ ἔχῃ αἰσθανθῇ τὴν ἀγωνίαν τῆς σκέψεως, ἠμπόρεσε νὰ τὴν ἐκφράσῃ μετὰ μιὰν εὐγλωττίαν ὑπέροχην. Ὁ καθένας ἠμπορεῖ μαζί του νὰ γευθῇ τὴν ἀγνωστάτην ἠδονὴν τῆς φιλοσοφικῆς μελέτης. Καὶ αὐτὸ θὰ τοῦ εἶνε ὁ πλέον διαρκὴς τίτλος δόξης.

Τὸ εἶδος τῆς φιλοσοφίας του καὶ τὸ σημεῖον

εἰς τὸ ὁποῖον θὰ τὴν ἀνυψώσῃ, ἀρχίζον νὰ φαίνονται ἀπὸ τὸ πρῶτον τοῦ βιβλίου: Le Coeur Solitaire. Κι' ἂν ὁ ποιητὴς δὲν μᾶς δείχνῃ ἀκόμα τὸ ὑπέροχον πάθος τοῦ Semeur de Cendres, τὴν γραμμικὴν ἐκείνην ὡραιότητα, τὴν ψυχρὰν ἀλλὰ διαρκῆ τοῦ L'Homme intérieur, ἐν τούτοις διακρίνεται ἤδη καθαρὰ ἀπὸ τοὺς ἀνταγωνισμοὺς τοῦ αἰσθηματος πρὸς τὴν ιδέαν—τῆς καρδίας πρὸς τὸν νοῦν. Ὁ Charles Guérin εἶνε τρυφερός, γεμάτος ἀπὸ ἔρωτα. Ἄλλ' εἶνε καὶ συγχρόνως ὁ «διαβάτης, ποῦ τοῦ ἀγνωστοῦ ἡ δίψα τὸν φλογίζει». Θέλει νὰ μάθῃ. Καὶ ἀπὸ ὅλον αὐτὸν τὸν ἀνταγωνισμὸν κατασταλάζει μιὰ πίκρα καὶ ἓνας πόθος γωρὸς ἐλπίδα, ποῦ δίνουν εἰς τὴν ποίησίν του ἓνα βαθὺν, ἓνα τόσοβαθὺν τόνον.

Ἡ ποιητὴς αὐτὸς ἀγάπησε τὴν Φύσιν καὶ τὴν εἶδε ἀπὸ κοντά. Εἰσεχώρησεν εἰς τὰ ἀπόκρυφα τῆς. Μέσ' ἀπὸ τὰ βιβλία του προβάλλουν τοπία ἀριστοτεχνικῶς ζωγραφισμένα, διότι τᾶγγιξε μετὰ τὰ ἴδια του χέρια. Καὶ δὲν ἔχει διόλου ρομαντικὰς παραφορὰς. Τὸ κάθε τι ποῦ χαράσσει εἶνε ἀκριβές, ἀληθινόν· τὸ εἶδε, δὲν τὸ ὄνειροπόλησε.

Ἡ γνωριμία του αὐτὴ μετὰ τὴν Φύσιν θὰ μᾶς ἐξηγήσῃ ἀργότερα ἓνα ἀπὸ τὰ φιλοσοφικὰ στοιχεῖα τοῦ ποιητοῦ.

II

Ὁ μυστικισμὸς ἀρχίζει μετὰ μιὰν ἐκδήλωσιν πίστεως· δὲν ἐξετάζει, ἀλλ' ἐπιβεβαιώνει. Οὔτε ἔχει ἀνάγκην συζητήσεως, διότι δὲν δοκιμάζει νὰ κάμῃ λογικὸ σύστημα, ἢ τοὐλάχιστον ἡ μεθοδικὴ αὐτὴ ἐργασία ἔρχεται κατόπιν. Ἐχει μέσα του τὴν διανγῆ ἐκείνην καὶ παρηγορητικὴν πρόβλεψιν νὰ φθάσῃ μιὰν ἡμέραν διὰ τῆς καρδίας εἰς τὴν ὑπέροχον γνῶσιν. Ὁ ποιητὴς δὲν ἔχει νὰ κάμῃ τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ ἀγαπᾷ. Ὁ ἔρως τὸν ἀνυψώνει καὶ τὸν βυθίζει σιγά-σιγά εἰς ἔκστασιν ἱερὰν.

Τὸ ἔργον τοῦ Charles Guérin εἶνε γεμάτον ἀπὸ οἰστρῶν μυστικισμοῦ. Ἀπὸ τὴν κάθε λέξιν ξεχύνεται μιὰ ἠδονικὴ τραχύτητα, ἓνας θλιμμένος οἶκτος, καὶ μιὰ τρομάρα ἱερή. Μπορεῖ νὰ μᾶς πῇ ἀπὸ τώρα: «Ποιητὴ, γίνου ἓνα δένδρον μετὰ καρποὺς βαρεῖς τῆς σκέψεως.»

Πρέπει κανεὶς νὰ πιστεῖ, πρέπει κανεὶς νὰ ἀγαπᾷ. Ὅποιος ἀφίνει νὰ διευθύνεται ἀπ' τὴν καρδίαν του, αὐτὸς θὰ ἔχῃ πάντα τὴν βεβαιό-

τητα μέσα του, καὶ ἐπὶ πλέον τὴν γαλήνην τῆς σκέψεως.

Μέσα εἰς τὸν Semeur de Cendres ὁ μυστικισμὸς εἶνε χυμένος πιὸ πλατειά. Τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶνε πλουτισμένον θαυμάσια. Μία ἠδονὴ πικρὴ, μιὰ εἰρωνία σκληρὴ, μιὰ ξεχωριστὴ χάρις καὶ μιὰ Ὀμορφιὰ καλοδουλεμένη, ἡ ἴδια ἡ ψυχὴ του ποιητοῦ ξετυλίγεται ἐκεῖ μέσα μετὰ ὅλη τῆς τὴν εὐγένεια, μετὰ ὅλη τῆς τὴ διαύγεια, σὰ μιὰ καρδιὰ ἀπόμνη, ποῦ θρηνεῖ στὰ πόδια τοῦ ἔρωτος.

Οἱ ἔρωτες τῶν ἀνθρώπων μαραίνονται σὰν τὰ λουλούδια· ὁ ἔρως ὁ αἰώνιος ἀρά γε βρίσκειται στὴ γῆ; Ὁ ποιητὴς θὰ μπορέσῃ ν' ἀποκτήσῃ τόση δύναμι, ὥστε νὰ τοῦ ἀξίξῃ τέτοιος ἔρως; Μέσα εἰς τὴν ποίησιν αὐτὴν τὴν γεμάτην ἀπὸ ἀνατριχιάσματα, ἡ ἀπελπισία κλαίει μανιώδως. Ἐχει πολλὰ δάκρυα τὸ ἔργον τοῦ Guérin· καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ ἀπόλαυσις εἶνε ὄνειρευτὴ καὶ πικρὴ. Ὁ ποιητὴς δὲν ἀπάντησε ἔως τώρα τὴν ἀγάπην ἐκείνην διὰ τὴν ὁποῖαν θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἐξοδεύσῃ τὴν ἀστεῖρευτον αἰσθηματικότητά του. Κι' ἔτσι, ἀπόμνη πᾶνω στὴ γῆ, ἀρχίζει πλέον νὰ ζητᾷ κάποιον ἰδανικόν. Ἡ μόνωσις τοῦ πνεύματος θὰ προστεθῇ εἰς τὴν μόνωσιν τῆς καρδίας;

III

Ἀπὸ τὸν Semeur de Cendres ξεχύνονται ὅλες οἱ μεταλλοδικαὶς φωνῆς τῶν πανθειστικῶν ἁσμάτων. Ὁ πανθεῖσμός ἐκδηλώνεται εἰς τὴν φράσιν: ὁ θεὸς εἶνε παντοῦ καὶ τὸ πᾶν εἶνε θεός. Ὁ θεὸς δὲν εἶνε χωρισμένος ἀπὸ τὸ σύμπαν. Τὸ κάθε πλάσμα εἶνε καὶ μιὰ διάφορος φάσις τῆς θείας αὐτῆς οὐσίας. Ἀλλ' ὅμως καὶ ἡ φράσις: «ὁ θεὸς εἶνε παντοῦ», ἰσοδυναμεῖ μετὰ τὴν φράσιν: «ὁ θεὸς δὲν εἶνε πουθενά». Εἶνε ἀδύνατον νὰ τὸν ξεχωρίσῃ κανεὶς σήμερον ἀπὸ τὰ πράγματα, καὶ νὰ τὸν ἀνυψώσῃ καὶ πάλιν ἐπὶ τοῦ χουσοῦ θρόνου τῆς πίστεως. Τὸ εἶδωλον, ποῦ ἄλλοτε τόσον ἐπίμονα ἐζητεῖτο, τώρα ἐξηφανίσθη ἀπὸ ἓνα δυνατὸν ἄνεμον μέσα στὰ νερὰ τὰ ὀρμητικά. Ὁ εὐλαβὴς δὲν εὐρίσκει πλέον τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον τόπον, ὅπου θὰ ἐπιθυμοῦσε νὰ καταφύγῃ καὶ νὰ γονυπετήσῃ. Εἶνε λοιπὸν ἀδύνατον ἀκόμη νὰ φθάσῃ κανεὶς ἔως εἰς τὸν Θεόν, ἀκολουθῶν αὐτὸν τὸν δρόμον. Ὁ πανθεῖσμός εἶνε ἓνας δειλὸς ἀθεῖσμός.

Καὶ ἴσως τότε νὰ εἶνε κατάλληλος ἡ στιγμή νὰ ἐξετάσωμεν, ἐὰν ὁ μυστικισμὸς εἶνε φιλοσοφία. Μᾶς φαίνεται ἀμφίβολον. Διότι δὲν εἶνε σύστημα γνώσεων, δὲν εἶνε ὁ καθρέφτης ἐκεῖνος, ποῦ δέχεται τὸ φῶς τῶν ἐπιστημῶν καὶ ποῦ κεκλιμένον κατὰ τὴν γωνίαν τῆς λογικῆς ξεχνᾷ τὴν λάμπην ἐκείνην ποῦ ἐδανείσθη ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦ ἀπειροῦ. Δὲν εἶνε γὰρ τι ἐπίκτητον, ἀλλὰ μᾶλλον μία κλίσις φυσικῆ, ἕνας ἰδιαίτερος τρόπος τοῦ αἰσθάνεσθαι. Καλλίτερα ἀπὸ τὸ ἐπίθετον μυστικισμὸς ἀρμόζει τὸ ἐπίθετον αἰσθηματικότης.

Εἰς τὸν Charles Guérin ὁ ἔρος τῶν πραγμάτων, ποῦ τὸν ἔκαμε νὰ ζητήσῃ τὸν Θεὸν μέσα εἰς τὴν φύσιν, εἶνε τόσο πολὺ ἀνακατωμένος μετὰ τὸ αἶσθημα ὥστε μποροῦμε νὰ ποῦμε πῶς ὁ ποιητὴς εἶνε ἕνας: μυστικιστὴς πανθειστῆς. Ἀντιζρῶζει τὸν κόσμον μετὰ τὸ ἀπογοητευμένον ἐκεῖνο μάτι, μετὰ τὸ ὁποῖον καὶ ὁ Αἰσχύλος τὸν εἶχεν ἐπισκοπήσει 2,400 χρόνια πρὶν ἀπὸ αὐτόν.

IV

Μέσα εἰς τὸ Elén τοῦ Villiers de l'Isle Adam βρίσκεται ὁ ἑξῆς διάλογος:

Samuel.—Ἡ ἐπιστήμη δὲν ἀρκεῖ. Στὸ τέλος γλήγορα ἢ ἀργὰ θὰ λυγίστε τὰ γόνατα.

Goetz.—Μπροστά σὲ ποιόν;

Samuel.—Μπροστά στὴν Ἄβυσσο.

Ἄλλ' ὁ Charles Guérin εἶνε ὑπερήφανος καὶ ἄκαμπτος. Δὲν μπορεῖ νὰ πιστεύσῃ τίποτα τὸ ὑπερφυσικό. Καὶ ὅμως λατρεύει κάποιον Ἰδεῶδες. Καὶ ἐκεῖνος, «τὸ μέτωπον ἐκεῖνο, ποῦ λάμπει μετὰ τὸ δικό του φῶς καὶ μετὰ τοὺς δικούς του κόσμους», τὸ μέτωπο τὸ ὑψωμένο πρὸς τὸν οὐρανὸ μετὰ τὴν εὐγενικὴν ἀνησυχία γιὰ τὸ ἀπειρο, πρέπει νὰ τὸ κλίνει κάπως ταπεινά.

Πρέπει νὰ ξεδιπλώσῃ τὸ μεγαλοπρεπές του ὄνειρον ὄχι πίσω ἀπὸ τὰ σύννεφα, ἀλλὰ ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, ἀνάμεσα εἰς τὴν ἀνθρωπότητα αὐτὴν, ποῦ μετὰ ὅλη τῆς τῆ μικροπρέπεια, ἔχει καὶ μερικὲς στιγμὲς ἠρωϊσμοῦ. Καὶ ὁ ποιητὴς ἐκλίνει πρὸς τὴν καρδιά του μετὰ πάθος. Ἐπανσε νὰ ἐξετάξῃ καὶ ἄρχισε νὰ ἀγαπᾷ. Νὰ ἀγαπᾷ! Ὅλο του τὸ ἔργο εἶνε μία φλογερὴ ἔκφρασις ἔρωτος: ἀγάπησε τὴ ζωὴ, τὴν ἡδονή, τὴν ὠραιότητα. Ἀγάπησε τὴ γυναῖκα καὶ τὰ ἀνθη καὶ ὅλη τὴ φύσιν καὶ ἀγάπησε ἀκόμα μετὰ τὴν

ἴδια ὀρμὴ τὸν πόνο του καὶ τὴ σκληρότητα τοῦ μοῦρα, κι' εἶπε: «Μόνο σὰν εἶνε ματωμένη, νοιώθω ζωὴ μέσ' στὴν καρδιά μου».

V

Ὅταν ἕνας ποιητὴς ἀντὶ νὰ ψάλλῃ ἀποκλειστικῶς τὸν πόνο καὶ τὴ χαρὰ, ποῦ μᾶς προξενοῦν οἱ κοινωνικὲς μας σχέσεις, δοκιμάζῃ νὰ ἐξυμνήσῃ τὰς σχέσεις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ ἀπειρο, λέγουν ὅτι εἶνε ποιητὴς φιλόσοφος. Εἰς αὐτὸν τὰ αἰσθήματα εἶνε δευτερεύοντα ἢ πρώτη καὶ ἡ καλλίτερη θέσις ἀνήκει εἰς τὰς θεωρητικὰς συγκινήσεις. Δὲν πρόκειται πλέον ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν χάριν ἢ διὰ τὴν σκληρότητα τῆς ἐρωμένης: ἡ φύσις, τὸ πεπωμένον, γίνονται ἀντικείμενα τῶν εὐκόλων σκέψεων. Ἀλλὰ ἡ φιλοσοφία αὐτὴ εἶνε, ὡς γνωστὸν, κοινὴ καὶ τετριμμένη. Δὲν θὰ μποροῦσε νὰ συναντήσῃ κανεὶς ἐκεῖ μέσα παρὰ πράγματα κοινὰ, ποῦ ξεφεύγουν καμμιὰ φορὰ τὸ τετριμμένον, μόνον μετὰ τοὺς νέους ρυθμούς καὶ μετὰ τὰ ἐπίθετα.

Ἡ γερὴ φιλοσοφία εἶνε ἡ συστηματικὴ σύνθεσις τῶν γνώσεων. Πρέπει νὰ μάθῃ κανεὶς τὰ πλέον τελευταῖα συμπεράσματα—τὰ προσωρινὰ—τῆς ἐπιστήμης, καὶ μόνον ἐπάνω εἰς αὐτὴν τὴν βάση, τὴν ἀσταθῆ, ἀλλὰ τοῦλάχιστον πραγματικὴν, εἶνε δυνατὸν νὰ ἰδρῶσῃ τὸν ναὸν τῆς Ἀληθείας—τῆς προσκαίρου.

Ὁ φυσιολογικὸς ὄργανισμὸς τοῦ ποιητοῦ τὸν ἐμποδίζει εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν μελέτην. Ὁ ποιητὴς εἶνε ὁ ἐραστὴς τῶν ἐπιφανειῶν, ἐνῶ ὁ σοφὸς εἶνε ὁ ἐραστὴς τοῦ βάθους. Ὁ ποιητὴς εἶνε «ὁ λάτρης τῶν χωμάτων, τῶν ἡχῶν, τῶν λέξεων» ὅπως λέγει καὶ ὁ Nietzsche. Ὁ ποιητὴς εἶνε ἐνθουσιώδης, ἐνῶ ὁ φιλόσοφος εἶνε ψύχραιμος. Ἡ φιλοσοφικὴ κατάστασις εἶνε μία κατάστασις ἐρεῦνης, ἀβεβαιοτήτος ἢ λυρικῆ εἶνε κατάστασις πίστεως.

Κανεὶς δὲν ἐξέφρασεν ἀκόμη ὅπως ὁ Charles Guérin τὴν μεταφυσικὴν ἀγωνίαν, τὴν ἀνάγκην τῆς πίστεως, ποῦ μετὰ ὅλην τὴν προσπάθειαν τοῦ λογικοῦ κάμνει τοὺς ἀνθρώπους νὰ λυγίσουν τὰ γόνατα μπροστά της.

Κανεὶς δὲν ὑπῆρξεν ἀκόμη τόσο γεμάτος ἀπὸ θλίψιν καὶ τόσο εὐγενικός. Καὶ ὅμως—εἶνε ἀνάγκη νὰ τὸ εἴπωμεν;—τὸ αἶσθημα εἶνε πρὸ δυνατὸν ἀπὸ τὴν λογικὴν. Ἡ σκέψις τοῦ ὀδη-

γεῖται ἀπὸ τὸ αἶσθημα. Εἶνε περισσότερον ποιητὴς παρὰ φιλόσοφος.

Κάθε φιλοσοφία, κάθε ἐπιστήμη δὲν εἶνε παρὰ ἕνα ἀποκλειστικὸν πλάσμα τῆς σκέψεως. Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅλως διόλου ἐσωτερικὴ. Ὑπάρχουν τόσες ἀλήθειαι, ὅσα ὑπάρχουν ἄτομα σκεπτόμενα. Καὶ κάθε μιὰ ἀπ' αὐτὰς εἶνε νόμιμος χωρὶς κανένα κριτήριον βέβαιον νὰ δύναται νὰ τίς ξεχωρίσῃ καὶ νὰ τίς κατατάξῃ. Ἐκεῖνο ποῦ σκέπτομαι ἐγὼ εἶνε ἡ μόνη ἀλήθεια ἢ πλάνη εἶνε ἡ ἀλήθεια τοῦ γείτονός μου. Ὅλα αὐτὰ εἶνε πλέον κοινὰ καὶ ἐκτὸς πάσης συζητήσεως.

Ὁ Charles Guérin εἶχε μίαν ψυχὴν ξεχωριστὴν, καὶ δι' αὐτὸ ὁ τόνος τῆς ποιήσεώς του δὲν ἤμπορεῖ νὰ συγκινηθῇ μετὰ κανένα ἄλλον. Τὸ ἔργον του εἶνε γεμάτον ἀπὸ μίαν φιλανθρωπιαν ζωντανὴν καὶ ἐνεργόν: εἶνε μουσκευμένον ἀπὸ δάκρυα: περισσότερα ἀνατριχιάσματα καὶ λιγώτερα χαμόγελα βρίσκονται κρυσταλλωμένα μέσα στὰ βιβλία του.

Ἡ συγκρατημένη συγκίνησις, ἡ ἐσωτερικὴ εὐγένεια, ἡ ὑπερηφάνεια ἢ διακριτικὴ, ἡ ἀπλότης ἢ εὐγλωττος καὶ λιτή, κρατοῦν τὸ ἔργο του εἰς ἕνα τόνον ὑψηλόν. Παρ' ὅλην τὴν θλίψιν δὲν εἶνε πεσσιμιστῆς.

Τὸ ἔργο του εἰς τὸ τέλος, ἔφθασε εἰς ἕνα πόνον γαλήνιον. Ὁ ποιητὴς μετὰ τὴν παθητικὴν του μελαγχολίαν ἔζησε ξεχωριστὸς, ἀπόμονος. Μετὰ τὴν ὑπερηφάνειαν τῶν ὑπερόχων ψυχῶν ἐπεριφρόνησε τὴν δόξαν.

Ὁ Charles Guérin ἐξαφανίσθη μέσα εἰς τὴν σιάν τὴν αἰώνιον, προτοῦ νὰ σκορπίσῃ ἀκόμη ὅλην τὴν λάμπην. Τὸ τραγοῦδι ἔπαυσε. Ἡ λύρα θρυματίσθη. Ἀλλ' ἡ φωνὴ τῆς ἦτο τόσο ἠχηρὴ καὶ διαυγής, ὥστε θ' ἀντηχῆ ἀκόμη γιὰ πολὺν καιρὸν σὲ κάθε καρδίαν ἀπόμονην καὶ σὲ κάθε ψυχὴν σκεπτομένην.

* * *

ΚΑΤΑ ΤΟΝ PAUL DELIOR

ΝΕΡΩΝ

Ὅχι τὴ Ρώμην μοναχά,
Ὅλη τὴν Οἰκουμένη
Θέλω νὰ ἰδῶ νὰ καίγεται
Φλογοπεριζωσμένη.

Καὶ νὰ θεριέβουν τὴ φωτιά
νὰ γίνετ' αἱματένια,
τὰ πέλαγα τ' ἀπέραντα
καὶ τὰ βουνὰ τὰ γιγαντένια.

Καὶ πέρα ἐγὼ, κι' ἀπόμακρο
ἀπὸ τὴν γῆνινη σφαῖρα,
νὰ χαίρωμαι τ' ἀσύγκριτον
ὄραμα, στὸν αἰθέρα.

* Ἀλεξάνδρεια

Γ. Γ. ΚΑΣΙΜΑΤΗΣ

ΤΑΔΕ ΛΕΓΕΙ ΖΑΡΑΤΟΥΣΤΡΑΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΡΟΛΟΓΟ

Όταν ο Ζαρατούστρας πάτησε τὰ τριάντα του χρόνια, παράτησε την πατρίδα του, και τὴ λίμνη τῆς πατρίδας του, κι' ανέβηκε στὸ βουνό. Ἐκεῖ πάνω ἀπόλαυσε τὸ πνεῦμα του και τὴ μοναξιά του, και διόλου δὲν κουράστηκε μέσα σὲ δέκα ὀλόκληρα χρόνια. Μὰ στὸ τέλος ἡ καρδιά του μεταμορφώθηκε,—κι' ἕνα πρωῖ, σὰν σηκώθηκε μὲ τὴν αὐγή, προχώρησε μπροστὰ στὸν ἥλιο κι' εἶπε. « ὦ μέγα ἄστρον! Τὶ θὰ γίνουσιν, σὰν δὲν εἶχες αὐτοὺς ποῦ φωτίζεις;

Ἐδῶ και δέκα χρόνια ἔρχεσαι και ξαναέρχεται στὴ σπηλιά μου· χωρὶς ἐμένα, χωρὶς τὸν ἀετό μου και χωρὶς τὸ φεῖδι μου, θάχες βαρεθῆ πειὰ και τὸ φῶς σου και τὸν δρόμο σου τὸν ἴδιο πάντα.

Μὰ ἐμεῖς σὲ περιμένουμε κάθε πρωῖ, ἐμεῖς σου πέρνουμε τὸ περίσσιο σου τὸ φῶς και σ' ἐλλογοῦμε ἐμεῖς.

Παραχόρτασα πειὰ μὲ τὴ σοφία μου, σὰν τὴ μέλισσα ποῦ παραμάζωξε μέλι. Καρὸς πειὰ τὰ χέρια ν' ἀπλωθοῦν ὀλόγυρά μου.

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ

Τάδε λέγει Ζαρατούστρας:

« Ἀγαπῶ μόνο ὅσα γράφει κανεὶς μὲ τὸ αἷμα του. Γράφε μὲ αἷμα και θὰ δῆς πῶς τὸ αἷμα εἶνε νοῦς.

Δὲν εἶνε εὐκόλο νὰ νοιώσῃ κανεὶς τὸ ξένο αἷμα· γι' αὐτὸ μισῶ τὸν κάθε τεμπέλη ποῦ διαβάζει.

Ὅποιος ξέρει τὶ θὰ πῆ ἀναγνώστης δὲ γράφει πιά τίποτα γιὰ τέτοιους ἀναγνώστες. Ἐκατὸ χρόνια ἀκόμα μὲ τέτοιους ἀναγνώστες και τὸ πνεῦμα πάει, βρώμισε.

Μὲ τὸ νὰ ἔχη ὁ καθένας τὸ δικαίωμα νὰ μα-

θέλω νὰ δώσω και νὰ μοιράσω τόσο πολλὰ στοὺς ἀνθρώπους, ὅσο ποῦ οἱ σοφοὶ νὰ ξαναγίνονιν χαρούμενοι μὲ τὴ μανία των και οἱ φτωχοὶ εὐτυχημένοι μὲ τὰ πλοῦτη των.

Νὰ, γιὰτ' εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ κατεβῶ στὰ βάρη, ὅμοια μὲ σέ, ποῦ κυλᾷς πίσω ἀπ' τὲς θάλασσες σκορπόντας τὴ λάμψη σου στὸν κόσμο κάτω, ὡ ἄστρον ξεχειλισμένο ἀπὸ πλοῦτη!

Εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ ἐξαφανισθῶ ὅμοια μὲ σέ, νὰ βασιλέψω, καθὼς λένε οἱ ἀνθρωποὶ ἐκεῖ κάτω ποῦ θέλω νὰ κατεβῶ.

Εὐλόγησέ με λοιπόν, μάτι γαληνεμένο, σὺ, ποῦ μπορεῖς νὰ βλέπῃς χωρὶς φθόνο μιά εὐτυχία, ἀκόμα κι' ἂν εἶνε ἀπέραντη!

Εὐλόγησε τὸ ποτήρι ποῦ τρέμει νὰ ξεχειλίσῃ, τὸλόχρυσο νερὸ γιὰ νὰ σταλάξῃ, ξεχύνοντας παντοῦ τὰντιφέγγισμα τῆς δικῆς σου χαρᾶς.

Γιὰ δὲς! τὸ ποτήρι αὐτὸ ξαναδιάζει και πάλι και ὁ Ζαρατούστρας ξαναγίνεται ἀνθρωπος.»

Κι' ἔτσι ἄρχισε ὁ Ζαρατούστρας νὰ δῆν.

θαίνῃ ἀνάγνωσι, ξευτελίστηκε μὲ τὸν καιρὸ ὄχι μονάχα τὸ γράψιμο, μὰ και ἡ ἰδέα ἀκόμα.

Στὰ παλιὰ τὰ χρόνια τὸ πνεῦμα ἦταν Θεὸς, ἔπειτα ἔγινε ἀνθρωπος· σήμερον κατάντησε ὄχλος.

Ἐκεῖνος ποῦ γράφει ἀποφθέγματα μὲ αἷμα δὲν πρέπει νὰ διαβάζεται, μὰ νὰ μαθαίνεται ἀπ' ἔξω.

Στὰ βουνὰ ὁ δρόμος ὁ πιὸ σύντομος πάει ἀπ' τὴ μιά κορφή στὴν ἄλλη· μὰ ἐκεῖνος ποῦ θὰ πάρῃ αὐτὸ τὸ δρόμο πρέπει νάχη σκέλια ὑπερῶ-ψηλα. Τ' ἀποφθέγματα πρέπει νάνε σὰν τὶς κορφές και κεῖνοι ποῦ θὰ τ' ἀκούσουν μεγάλοι και δυνατοί.

Θέλω νάχω ὀλόγυρά μου ὄλο και στοιχεῖά, γιὰτὶ εἶμαι ἀτρόμητος ἐγώ.

Ἡ ψυχὴ μου δὲν εἶνε πιά μαζί σας.

Τὸ σύννεφο αὐτὸ ποῦ βλέπω νὰ περνᾷ κάτω, ὁ ὄγκος αὐτὸς κι' ἡ μαυρίλα ποῦ περιγεῶ—τῆς δικῆς σας τρικυμιάς εἶνε τὸ σύννεφο.

Σεῖς, σὰν λαχταρᾶτε τὰ ὕψη κυττᾶτε ἀπάνω. Κι' ἐγὼ ποῦ στέχω ψηλά, κυττᾶζω κάτω.

Ποιὸς ἀπὸ σᾶς μπορεῖ νὰ γελᾷ μαζί και νὰ στέκεται ψηλά;

Ἐκεῖνος ποῦ πλανᾶται πάνω στὰ βουνὰ, περιγεῶ ὅλες τὶς τραγωδίες τῶν θεάτρων και τῆς ζωῆς.

Θαρετοὺς, ξενιοαστοὺς, περιγελαστικούς, ὀρμητικούς—ἔτσι μᾶς θέλει ἡ σοφία· εἶνε γυναῖκα και δὲν μπορεῖ ν' ἀγαπήσῃ παρὰ ἕνα πολεμιστή.

Θὰ μοῦ πεῖτε: « ἡ ζωὴ εἶνε σκληρὴ και βαρειά». Μὰ γιὰτὶ λοιπόν κάθε πρωῖ νάστε τόσο περήφανοι, και τὸ βράδυ πάλι τόσο ὑπομονετικοί;

Ἡ ζωὴ εἶνε βαρεῖα και σκληρὴ: μὰ μὴν εἰστε δά, και τόσο τρυφεροὶ! Ὅλοι εἶμαστε γαῖδουρία και γαϊδάρες γομαροφορτωμένοι.

Δὲν εἶμαστε μεῖς σὰν τὰ ρόδα, ποῦ τρεμουλιάζουν κι' ἂν μιά μόνο σταγόνα δροσιᾶς τὰ βαραῖνῃ.

Ἀγαποῦμε τὴ ζωὴ, ὄχι γιὰτὶ εἶμαστε συνειδησμένοι στὴ ζωὴ, μὰ στὸν ἔρωτα.

Ἐπάρχει πάντα κάποια τρέλλα στὸν ἔρωτα. Μὰ ὑπάρχει πάντα και κάποια λογικὴ στὴν τρέλλα.

Και μοῦ φαίνεται μένα πῶς, οἱ πεταλοῦδες και οἱ σαπουνόφουσκες και τὸ κάθε τι ποῦ τοὺς μοιάζει μέσα στοὺς ἀνθρώπους, μοῦ φαίνεται μένα ποῦ μ' ἔφεραν ἄλλοι στὴ ζωὴ, πῶς αὐτὲς νοιώθουν καλλίτερα ἀπ' ὅλους τὴν εὐτυχία.

Και ὅταν οἱ μικρὲς αὐτὲς ψυχές, οἱ ἀλαφριές και θεότρελλες, οἱ χαριτωμένες και γοργοκίνητες ἀλαφροπετοῦν—τότε κι' ὁ Ζαρατούστρας ξεσκάει στὸ κλάμμα και στὸ τραγοῦδι.

Σὲ κανένα ἄλλο θεὸ δὲ θὰ μποροῦσα νὰ πιστέψω, παρὰ σὲ κείνον ποῦ θάξερε νὰ χορεύῃ.

Κι' εἶδα τὴ μοῖρα μου· κι' ἦταν σοβαρὴ, σκληρὴ, βαθειὰ και ἀπόμονη.

Ὅχι ἡ ὀργή, μὰ τὸ γέλιο σκοτόνει. Και πρὶν ἀπ' ὅλα, ἄς σκοτώσωμε μ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα τὸ βαρὺ!

Ἀπὸ τότε ποῦ ἔμαθα νὰ περπατῶ, ἄρχισα ἀμέσως και νὰ τρέχω. Ἀπὸ τότε ποῦ ἔμαθα νὰ πετῶ, δὲν ἔχω ἀνάγκη νὰ μὲ σπρώξουν γιὰ ν' ἀλλάξω θέση.

Τώρα πιά εἶμαι ἀλαφρὺς, τώρα πετῶ, τώρα εἶμαι ψηλὰ και βλέπω κάτω, τώρα ἕνας θεὸς χορεύει μέσα μου.»

ΜΑΝΟΣ ΑΡΤΑΚΗΣ

ΔΕΙΛΙ

Τ' ἄλιχα νυχτολούλουδα τοῦ ὠραίου
ἀγροῦ, στὴν ἔρημη τὴ γῆ μὲ ἀναγᾶλια
Μυριανθισμένα τρέμουνε.

Τ' ἄραχο τὸ ἠλιόφεγγο στὰ δάσα
Βαρὺ σαβανοσκέπασμα ξαπλώνει
Ἀχνολουσμένο, ἀπόσπερο.

Κάποιο γλυκὸ χρυσόνειρο τεχνίτη
τρανοῦ, στ' ἀκροθαλάσσιο ξεψυχάει,
Στὰ μαγεμένα τὰ νερά.

Νέφαλα, στὸν ὑπέροκαλλο τὸν κάμπο
Δυσμὰ, σιγασαλεύουνε λιγόθυμα.
Μενεξεδένια εἰκόνα!

Ἄρονθμα θρηνοτραγούδα, τοῦ μαύρου
πόνου, ψυχορραγοῦνε μέσα στὰ φύλλα.
Στερολαλῆς τ' ὀνείρου....

Α. ΠΑΡΕΡΗΣ

Κι ἦταν ἡ ματιά μου
Μέσα στοῦ κόσμου τις πλατωσιές
Ἀπλωμένη
Καὶ τὴν ξεσέρονω
Κι ὡς ἦταν βουρκομένη,
Στὰ φύλλα αὐτὰ μπροστά μου
Πέφτει
Σταλαγματιές, σταλαγματιές,
Σ' ἀργυροδάκρυτο κάποιο καθρέφτη
Κρυσταλλωμένη.

ΜΑΝΟΣ ΑΡΤΑΚΗΣ

STEPHANE MALLARMÉ

ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟΝ ΟΡΑΜΑ

Ἐνας οὐρανὸς ξεδιωρισμένος ἀρχίζει νὰ φεύγει μαζί με τὰ σύννεφα, πάνω ἀπὸ τὸν κόσμο ποῦ ξεψυχάει ἀπὸ γηρατεία. Τὰ κρόσια τῆς ξεσιωμένης πορφύρας τῶν δύσεων ξεβάφονται μέσα σ' ἕνα γαλήνιο ποτάμι στὸν ὀρίζοντα, ποῦ εἶνε πλημμυρισμένος με ἀχτίδες καὶ με νερά. Τὰ δένδρα γέρονται μελαγχολικὰ καὶ κάτω ἀπὸ τὰ φυλλώματά των ποῦ ξάσπρισαν (περισσότερο ἀπ' τὴ σκόνη τοῦ χρόνου παρὰ ἀπ' τὴ σκόνη τῶν δρόμων), ὑψώνεται τὸ ἀστερίνο παλάτι τῆς Θύμης τῶν Περσασμένων· κι' ὅσο ποῦ νᾶρθη ἡ χαρραγή, ἀνάριθμοι φανοὶ κρυστάλλινοι δίνουν ζωὴ στὰ πρόσωπα τῶν δυστυχημένων, ποῦ ρεῖουν ἀπ' τὴν ἀγιάτρευτην ἀρρώστεια τῶν αἰώνων. Καὶ μέσα στὴν ἀνήσυχη σιωπὴ τῶν ἀπέριων ματιῶν ποῦ παρακαλοῦν τὸν ἥλιο ἐκεῖ κάτω, ποῦ, μέσ' στὸ νερό, βουτᾶ με τὴν κραγιὴν τῶν ἀπελπισμένων, μόνο τὰ λόγια αὐτὰ ἀκούονται, σὰν γήτεμμα:

«Φέρονω ζωντανὴ (καὶ ποῦ τὴ φύλαξε μέσ' ἀπ' τὰ χρόνια μιὰ ὑπέροχη ἐπιστήμη) τὴ Γυναίκα τῶν περσασμένων χρόνων. Μιὰ μανία ἔμφυτη καὶ ἀπλοϊκὴ, ἕνα, πῶς νὰ τὸ πῶ; ἕνα θάμπωμα ὀλόχρυσο, τὰ μαλλιά της, ὅπως λέει, ἀπλόνονται με μιὰ χάρη ξεχωριστὴ γύρω στὸ πρόσωπο, ποῦ τὸ φωτίζει ἡ αἱματένια γύμνια

τῶν χειλιῶν της. Ἄντις γιὰ ροῦχο μάταιο, ἔχει τὸ σῶμα της αὐτὴ: καὶ ξεπερνάει καὶ τὰ μάτια της ἀκόμα, ὅμοια πολύτιμα πετράδια, τὸ βλέμμα ἐκεῖνο ποῦ σπιθοβολάει μέσ' ἀπ' τὴν ξαναμμένη σάρκα. Κι' ἔχει τὰ στήθια ὀρθά, σὰν ἀπὸ γάλα ἀστειρέυτο γεμᾶτα, ἔτοιμη γιὰ οὐράνιο πέταμα, με τ' ἀπαλόκυμα τῶν κνημῶν ποῦ κρατᾶει ἀκόμα τὴν ἄρημη τῆς θάλασσας».

Μὲ τὴ θύμηση τῶν δυστυχημένων των γυναικῶν, φαλακροὶ, ἀρρωστημένοι καὶ γεμᾶτοι φρίκη, οἱ ἄντρες στρυμώνονται· κι' ἀκόμα κι' οἱ γυναῖκες περιέργως θέλουν νὰ δοῦν κι' αὐτὲς, γεμᾶτες μελαγχολία.

Καὶ ὅταν ὅλοι πλεῖα θᾶχουν διτὴ τὸ εὐγενικό τὸ πλάσμα, ἀπομεινᾶρι μιᾶς ἐποχῆς καταραμένης τώρα, μερικοὶ ἀδιάφοροι, γιατί δὲ θᾶχουν τὴν δύναμη νὰ καταλάβουν, μὰ κι' ἄλλοι θλιμμένοι, με τὰ βλέφαρα βρεμένα ἀπὸ δάκρυα συγκρατημένα, θάλληλοκτυπαθοῦν. Ἐνῶ οἱ ποιητὰ τῶν χρόνων αὐτῶν, ποῦ θὰ νοιώσουν τὰ κλεισμένα των ματία ν' ἀνοίγουν, με τὸ κεφάλι ξαναμμένο γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀπὸνα μεγαλεῖο ἀξεδιάλυτο, ταιριασμένοι με τὸ Ρυθμὸ, ξεχασμένοι στὴν ἀπόλαυση μιᾶς ἐποχῆς ποῦ τὴ ζωντάνεψε στὸ πέρασμα της ἡ Ὀμορφιά, θὰ βαδίσουν πρὸς τὸ φῶς.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΑΛΚΗΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ

Μὲ τὸ φυλλάδιον αὐτὸ ἀρχίζει τὸ πέμπτον ἔτος. Ἐπέρασαν τέσσερα χρόνια, ποῦ μποροῦμε σήμερα νὰ τὰ κνττάζουμε ἀπὸ κάποιο ὕψος. Τέσσερα χρόνια! Ὡ! πότε ἐπέρασαν! Ἀκούρα στον ἀνέβασμα. Καὶ πῶς! ἀλοίμονον! Ὁ καλογεροδασκαλισμὸς σφιχταγκυλισμένος με τὴ νεότητα.

Ὡ, τὸ ἀταίριαστον ἐκεῖνο ταίριασμα!

Ὡ, τὸ σπαρτάρισμα ἐκεῖνο τὸ κρυφὸ σ' ἕνα θόλωμα πυκνὸ ποῦ ἔδειχνε κάθε σκαλοπάτι πρὸς τὴν Τέχνην—θεέ μου—ἀτελείωτο!

Μόνον ὅσοι ἀνατρίχιασαν στὴν ἐπαφὴν ἐκείνη, στὸ βαρὺ καὶ κρῦο τῆς Ἀνάγκης χέρι, ὦ, μόνον αὐτοὶ θὰ μᾶς ἐννοήσουν καὶ θὰ αἰσθανθοῦν καὶ σήμερα μαζί με μᾶς κάποια φρικιαστικὴ χαρὰ γιὰ κάποιο λυτρωμὸ, καὶ αὐτοὶ θὰ μᾶς ἀκολουθήσουν καὶ σήμερα σὲ κάποιες κορφές πρὸς τὸ φῶς, πρὸς τὸ ξανθὸ μέσ' στὰ γαλάζια φῶς.

Οἱ ἄλλοι εἶνε ἐλεύθεροι νὰ ἐκλέξουν. Ἐμεῖς δὲν δεσμεύουμε κανένα. Γρήγορα, πολὺ γρήγορα ἐγνωρίσαμε τὰ δεσμά· καὶ τὰ μισήσαμε. Καὶ τὰ σπάσαμε. Καὶ σπάσαμε τὰ δικά μας, ὄχι γιὰ νὰ δεσμεύσουμε ἄλλους· μὰ γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ σπᾶσουμε καὶ τὰ δεσμά τῶν ἄλλων.

Κι' ἂν μερικοὶ δὲν τὰ βλέπουν τὰ δικά τους, κι' ἂν ἄλλοι τὰ συνείθισαν πιά· κι' ἂν μερικοὶ παραξενευθοῦν, κι' οἱ ἄλλοι θυμώσουν—ἐμεῖς τίποτα: Ὁ πέλεκυς θὰ πέφτη βαρὺς γιὰ νὰ ξανοίγη τοῦ ἔργου μας τὸν δρόμο στὴν Ὀμορφίαν καὶ στὴν Ἀλήθειαν.

Δύσκολος ὁ δρόμος· τὸ ξέρουμε. Καὶ ξέρουμε ἀκόμα πῶς ἐδῶ στὴν Αἴγυπτο λίγες, πολὺ λίγες εὐγενικὲς ἐξαιρέσεις θὰ βρεθοῦν νὰ μᾶς ἀκολουθήσουν.

Μὰ αὐτὸ δὲν σημεῖναι καὶ πολὺ. Ἐμεῖς εἴμαστε νέοι. Καὶ κάποια κινήσις μερικῶν νέων ποῦ παρατηρεῖται τώρα τελευταῖα ὀλόγυρά μας—σημάδι πῶς ἄρχισαν νὰ μᾶς ἐννοοῦν—μᾶς δίνει τὴν ἐλπίδα—ἐλπίδα ποῦ προβάλλει τώρα πιά με τὴν ὀρμὴν τῆς πεποιθήσεως—πῶς δὲν εἴμαστε μόνοι.

Κι' ἂς μάθουν οἱ νέοι αὐτοὶ, πῶς κάθε τῆς καρδιάς των εὐγενικὸς παλμὸς στὴν Ὀμορφίαν καὶ στὴν Ἀλήθειαν θὰ βρῆσκει ἀντίκτυπον σὲ κάποιες ἄλλες καρδιὰς ἐδῶ μέσα ποῦ—φωνοῦλες κι' αὐτὲς ξελογιασμένες ἀπ' τὴν Ἀνάγκη γύρω στὸ Νεῖλο—θὰ τὶς ἀρμονίζουν με λαχτάρια, γιὰ νὰ τὶς κάμουν ν' ἀναβρῦσουν ἔπειτα ἐνωμένους μελωδικὰ ἀπὸ κάποια κινῆρα νέας ζωῆς.

Καὶ δίπλα στὸ ἔργον τῶν νέων αὐτῶν Αἰγυπτιωτῶν ποῦ φιλοδοξοῦμε νὰ παρουσιάσουμε ἐλεύθερον καὶ οὐσιαστικόν, θὰ προβάλλη τιμητικῶς καὶ τὸ ἔργον τῶν παλαιῶν ἀξιῶν, ποῦ ἄνοιξαν καὶ ποῦ ἀνοίγουν ἀκόμα τὸν δρόμον πρὸς τὰς Νέας Ἰδέας.

Καὶ μέσ' ἀπ' ὅλην αὐτὴν τὴν σύγχρονον λογοτεχνικὴν κίνησιν, θὰ περνᾶ ἡ Νέα μας Ζωὴ με δικὸ τῆς χαρακτῆρα καὶ με δικὴ τῆς γνώμη.

Ὅσοι εἶνε ριζωμένοι στὴν πρόληψιν καὶ ὅσοι θὰ δυσκολευθοῦν νὰ σκίσουν μερικὲς συνείθειες ταπεινές, θὰ ξαφρισθοῦν· μπορεῖ καὶ νὰ μᾶς ποῦν σκληροῦς.

Ἰσως. Μὰ εἶνε πλέον καιρὸς.

Η ΣΥΝΤΑΞΙΣ

ΘΕΑΤΡΟΝ

ΦΩΤΕΙΝΗ ΣΑΝΤΡΗ

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΥΠΟ ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

Πρὸ τριῶν ἐτῶν, ὁ κ. Γρ. Ξενόπουλος, συνεχίζων τὴν σειρὰν τῶν Ζακυνθινῶν διηγημάτων του, ἐδημοσίωσεν εἰς τὰ "Παναθηναῖα" τὸν "Κόκκινον Βράχον" καὶ ἐχώριζε εἰς τὴν "Μαργαρίταν Στέφαν" καὶ τὴν "Στέλλα Βιολάντη" μιὰ χαριτωμένην ἀδελφοῦλα. Τὴ Φωτεινὴν τὴν κόρη τοῦ Σάντρη. Μιὰ βαθεῖα καὶ ἀληθινὴ ψυχολογία διαπνέει ὀλόκληρον τὸ ἱσχυρῶς αὐτὸ φυσιογνωμικὸν διήγημα μέσα εἰς γραμμὰς τοῦ ὁποῦν ὁ

ἔρωσ γιὰ τὴν ὁδοδοκτικὴν παρθενικὴν σάρκα, εἰσέρκει τὸ ποιητικώτερον θυμιάμα καὶ ἀναβιβάζεται ἐξιδανικευμένος εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀνθρωπιοτέρας θεοσεκίας.

Μιὰ ἐρωτικὴ ἱστορία μεταξὺ δυῶν πρωτοεξαδέλφων, ποῦ ἀρχίζει με γέλια καὶ παιγνίδια καὶ χαρὰ γιὰ νὰ τελειώσῃ με τὸν ὑπερόχως τραγικὸν θάνατον τῆς κόρης—νὰ ἡ ὑπόθεσις τοῦ ἔργου.

Ὁ Ἄγγελος Μαρίνης, ἕνας τοιανταπεντάξης κου-

του δικού μας Χρ. Παπαζαφειροπούλου και ίσως και μερικά έργα από τα πιο σημαντικά που πρέπει να παίζονται, μά ποῦ γιὰ νὰ σταθοῦν εἶνε ἀνάγκη νὰ τὰ ὑποστηρίξουν ἐκεῖνοι ποῦ ξέρουν νὰ τὰκούσουν. Κάτι μᾶς λέει πῶς αὐτοὶ δὲν εἶνε λίγοι γύρω μας. Κι' ἐλπίζουμε νὰ τοὺς βροῦμε.

Σὲ λίγο βγαίνει καὶ ἓνα νέο περιοδικό. Τὸνομά του « Πᾶν »

Ἡ σημαία του «νὰ γκρεμίση καὶ νὰ δημιουργήση». Διευθυντής του ὁ Ἄριστος Καμπάνης.

Ὁ κ. Καμπάνης εἶνε ἓνας ἀπὸ τοὺς νέους. Τὸ ἔργον ποῦ παρουσίασεν ἕως σήμερα, σκορπισμένο ἐδῶ κι' ἐκεῖ εἶνε τολμηρὸ καὶ ξεχωριστό. Παρακολουθήσαμε τὸ ἔργον αὐτὸ καὶ τὸ ἐξετιμήσαμε. Καὶ τότε ποῦ ὁ νέος αὐτὸς συγκεντρωμένος εἰς τὸν « Πᾶνα » ὀριμῶς πρὸς κάποιες κορφές, οἱ ἐλπίδες μας γιὰ τὴν ἐξέλιξη τοῦ Ἑλλ. περιοδικοῦ ἀρχίζουσι νὰ γαλαζοφέρουν. Καὶ εἶνε σημαντικὴ αὐτὴ ἡ ἐξέλιξις ἴσα μὲ τώρα, στὰ δέκα τελευταῖα χρόνια.

Ἡ Τέχνη, τὸ Περιοδικόν μας, Ὁ Διόνυσος, τὰ Παναθηναῖα, Ὁ Ἀκρίτας, ὁ Νουμάς, καὶ ξεχωριστὴ μέσα σὲ ὅλα ἡ Ἥγησώ ἢ παρθενικὴ, εἶνε τόσαι πονετικαὶ διαμαρτυραὶ καὶ τόσαι φωτειναὶ προσπάθειαι πρὸς κάποιον ὕψωμό.

Περιμένομεν ἀπὸ τὸν « Πᾶνα » νὰ στορπίση μὲ δύναμι νέας ζωῆς τὴν Ὁμορφίαν καὶ τὴν Ἀλήθειαν ἄκαμπτους καὶ πρὸ παντὸς ἀκούραστους.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Σύνταξιν «Νέας Ζωῆς».

Ὁ κ. Βαρλέντης, τοῦ ὁποῦν τὰ διηγήματα « Ἄητοὶ καὶ Λελέκια » εἶχα τὸ ἀνήκουστον θράσος νὰ κρίνω καὶ ἐπικρίνω εἰς τὴν « Νέαν Ζωὴν » μὲ τὸν εἰλικρινέστερον τρόπον, ἀφοῦ τ' ὁμολογῶταπεινότητά, ἴδρωσα κάπως ἕως νὰ φθάσω εἰς τὸ τέλος, διαμαρτύρεται εἰς τὸ προηγούμενον φυλλάδιον τοῦ περιοδικοῦ Σας ὅτι μὲ προκατάληψιν καὶ φαντασίαν ἔγραψα ὅσα ἔγραψα διὰ τὸ βιβλίον του. Μάρτυς μου ὁ Θεὸς καὶ τὸ ἱερόν Εὐαγγέλιον ὅτι εἶπα τὴν ἀλήθειαν καὶ μόνην τὴν ἀλήθειαν χωρὶς φόβον καὶ χωρὶς πάθος διὰ τὰ διηγήματα τοῦ κ. Βαρλέντη, τὰ ὁποῖα ἐγράφησαν διὰ τοὺς ἀγωνιστὰς τῆς Μακεδονίας καὶ μάλιστα τὸ τιτλοφορούμενον « Ἄητοὶ καὶ Λελέκια ». Πρέπει δὲ νὰ ἴηται κανεὶς πιστὸν ἀντίγραφον τοῦ Ἀγαθοπούλου διὰ νὰ μὴ καταλάβῃ ὅτι εἰς τὸ διήγημα τοῦτο ὁ κ. Βαρλέντης Ἄητους ἐννοεῖ τοὺς ἡρώας μας τῆς Μακεδονίας καὶ Λελέκια τοὺς Βουλγάρους καὶ ἐν γένει τοὺς ἐχθροὺς τῆς πατρίδος μας. Καὶ ἐπειδὴ γράφει (σελίς 20, γραμμὴ 17) ὅτι τὰ Λελέκια « ξεφτελίζουν ὅλα τὰ πετούμενα », ἐτόλμησα ὁ δυστυχῆς, ὡς εἰλικρινῆς ἄνθρωπος, νὰ κάμω τὴν παρατήρησιν, σύμφωνα μὲ τὴν *πηνολογίαν* ποῦ μέσος ἄκρος ξέρω, ὅτι τὰ Λελέκια εἶνε χρησιμώτατα *πετούμενα* ὅπως

καὶ ὅλος ὁ μορφομένος κόσμος ξέρει. Ἐν τούτοις ἂν ὁ κ. Βαρλέντης τὸ ἀγνοεῖ, τοῦ ζητῶ μυριάκις συγγνώμην, ἀλλὰ δὲν πταίω ἐγὼ ἐὰν ὑπεχρεώθην, χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς « Νέας Ζωῆς », νὰ γράψω τὴν ἀλήθειαν σὰν κριτικὸς νὰ ποῦμε ποῦ ἐξεφύτρωσα κ' ἐγώ. Καὶ διὰ νὰ τὸν παρηγορήσω τὸν βεβαιῶν ὅτι καὶ ἡ εὐγενεία μου, ὅταν ἐδημοσίευσεν τὰ διηγήματα μου « τῆς ἐξοχῆς », ἤκουσα τὸν ἐξάψαλλον ἀπὸ μερικῶν Λέσσιγκ καὶ Σαρσαὶ τῆς νεωτέρας φιλολογίας μας κ' ἔβγαλε τὸ καπέλλο μου κ' ἔκαμα μίαν ἐδαφίαν ὑπόκλησιν καὶ εἶπα « Εὐχαριστῶ, Κύριοι, εὐχαριστῶ » καὶ στὰ δικά σας κ' ἐκάθισα σταυγὰ μου. Ἀλλὰ ὁ κ. Βαρλέντης ὄχι μόνον ἐθύμωσ' ἐναντίον μου ἄδικα καὶ παράλογα, ἀλλὰ καὶ διὰ νάποδειξῃ τὴν ἀξίαν τῶν διηγημάτων του εἰς τὴν κατ' ἐμοῦ διαμαρτυρίαν του παραθέτει καὶ ἀπόσπασμα ἐπιστολῆς πρὸς αὐτὸν τοῦ κ. Ν. Λεβίδου, τοῦ νῦν ὑπουργοῦ, ἐγκοιμιστικώτατον τῶν « Ἀητῶν καὶ Λελεκιῶν » του. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἀσυγχώρητον, λάθος διὰ τὴν εὐφυΐαν Σας, Κύριε Βαρλέντη. Ἐλάτε δὲ! Στάληθινὰ ἐπιστεῦσατε ὅτι ὁ συντάκτης τῶν κλασικῶν πρὸς τὸν Κάϊζερ προσφωνήσεων καὶ τῶν πτωχοπροδορμεῖων ἐπιταφίων λόγων Κύριος Κύριος Ν. Λεβίδης, ὁ φανατικὸς καθαρευουσιάνος ντὲ καὶ ὁ ἀδυσώπητος ἐχθρὸς τῆς γλώσσης τοῦ κ. Ψυχάρη καὶ τῆς ἰδικῆς Σας, ἔγραψε τόσα ἐγκώμια διὰ τὰ διηγήματα Σας διότι τὰ θανατᾶζει; Πιστεῦσατε ἐμὲ, ἂν καὶ ζῶ μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἀκριβῶς ἴσως διὰ τοῦτο, ὅτι ὁ κ. Λεβίδης, μεγαλοφυῆς ἄνθρωπος εἰς τοὺς κομματικὸς του ὑπολογισμοὺς, Σᾶς ἔγραψε ὅσα Σᾶς ἔγραψε μὲ γλώσσαν καθαρεύουσαν δέκα Κόντων μαζί μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι καὶ Σεῖς κατὰ τὰς προσεχεῖς βουλευτικὰς ἐκλογὰς θὰ τοῦ ἀνταποδώσετε τὰ ἴσα καὶ θὰ φωνάξετε: « Λεβίδαρος! Λεβιδαρούμπαρος »!

Ἀλεξάνδρεια.

Ὅλος πρόθυμος

ΙΩ. Α. ΓΚΙΚΑΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Στὰς 2)15 Ὀκτωβρίου μέσα εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ νέου οἰκίματος τοῦ συλλόγου μας ἔγεινεν ἡ ἐτησίαι γενικὴ Συνέλευσις τῶν μελῶν. Κατ' αὐτὴν ἐξελέγη καὶ ἡ νέα συντακτικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ περιοδικοῦ μας « Νέα Ζωή » ἀποτελουμένη ἀπὸ τοὺς κ.κ. Μάνον Ἀρτάκη, Πέτρον Μάγνην καὶ Βάσον Τέλην, μὲ νέον πρόγραμμα.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

P. GAHISTO. — *Philéas Lebesque*. Edition du Beffroi — Roubaix, Frs. 2.

SALVATORE FARINA. — *Il Segreto del Nevaio*, romanzo. Arn. de Mohr. E.C. Editori, Milano L. 3.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ « ΝΕΑ ΖΩΗ » ΚΑΣΙΜΑΘ & ΙΩΝΑ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ